

Jenni Hirsimäki
Outi Sivonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatuksen ohjaaja,
varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2021

YHTEISEN KERHOTOIMINNAN JÄRJESTÄMI- NEN LAPSILLE JA VANHEMMILLE

Positiivinen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa

TIIVISTELMÄ

Hirsimäki Jenni & Sivonen Outi

Yhteisen kerhotoiminnan järjestäminen lapsille ja vanhemmille, Positiivinen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa

50 sivua ja 2 liitettä

Kevät 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatuksen ohjaaja, varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Positiivisen diskriminaation tarkoitus on tukea ja vahvistaa perheiden tasa-arvoisuutta, yhdenvertaisuutta ja keskinäistä vuorovaikutusta. Osallistuimme positiivisen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa -hankkeeseen Forssassa. Positiivinen diskriminaatio eli myönteinen erityiskohtelu tarkoittaa toimintamallia, jonka avulla vähemmistö- tai erityisryhmään kuuluvia henkilöitä tuetaan heidän ollessaan syrjäytymisuhan alla. Hankkeen aikana 2.9.2019-31.12.2020 oli tavoitteena kehittää ja innovoida varhaiskasvatuksen arjen toimintakulttuuria, jolla tuetaan perheitä ja vanhemmuutta nostamalla keskiöön varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä. Hanketyöntekijä teki vanhemmille kyselyn, millaista toimintaa he kaipaavat. Vanhempien toiveista nousi esiin lapsen ja vanhemman maksuton harrastustoiminta. Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoitus oli järjestää yhdessä varhaiskasvatuksen hanketyöntekijän kanssa kerhotoimintaa neljävuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Järjestimme kerhossa harrastustoimintaa, jota lapset ja vanhemmat voivat toteuttaa yhdessä vapaa-ajalla. Osallistuimme kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen.

Projektin alussa ideoitiin ja suunniteltiin toimintaa yhdessä hanketyöntekijän kanssa. Lopuksi toimintaa arvioitiin ammatillisessa kehittämispalaverissa, johon osallistuimme yhdessä hanketyöntekijän kanssa. Kerhotoiminnan huomattiin olevan tarpeellinen lisä Forssan varhaiskasvatukselle. Perheet pitivät toiminnasta ja toivoivat sen jatkuvan. Lapset olivat tyytyväisiä saadessaan harrastaa yhdessä oman vanhemman kanssa.

Aineistoa kerättiin avoimilla kysymyksillä sekä loppukyselyllä. Jokaisen kerhokerran jälkeen perheet arvioivat toimintaa antamalla hymy- tai surunaamakortin sekä kirjoittamalla kirjallisen palautteen kortin taakse. Tarkoituksena oli tuoda esille perheiden sekä ohjaajien ajatuksia ja kokemuksia kerhotoiminnasta. Koostimme perheiden vastauksista yhtenäisen raportin, jonka annoimme hanketyöntekijän käyttöön.

Asiasanat: positiivinen diskriminaatio, vanhemmuus, varhainen vuorovaikutus, varhaiskasvatus, vuorovaikutus,

ABSTRACT

Hirsimäki Jenni & Sivonen Outi

Organizing playground club activities for children and their parents - Positive discrimination at early childhood education

50 pages and 2 appendices

Spring 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Christian Early Childhood Education and Care, Early Childhood Education and Care

Bachelor of Social Services

The concept of positive discrimination is to support and strengthen the equality, non-discrimination, and interaction between families. We participate in a positive discrimination in early childhood education project at the city of Forssa. Positive discrimination is a model which support persons that are under threat of exclusions. During this project 2.9.2019-31.12.2020 our aim was to support families and parenthood to raise up the meaning of early childhoods interaction. The project employee made questionnaire to the parents so we could find out what kind of activity they want. The parents wish to have free playgroup club activities. This functional thesis aim was to arrange playgroup club activities to four-year-old children and their parents. We arranged playgroup club activities that families could do together. We participate playgroup club activities to plan, make, estimate and to develop it.

At the begin of this project ideas were generated and planned with the project employee. And at the end of the project our action was estimated in professional meeting with the project employee. Playground club activities would be good way to work with families in the early childhood education. Families were gratified to the playground club activity and hope that it would be continue in the future. Children was pleased to be with their parents in this activity.

The research material was collected by open interview and by the final questionnaire. After every club meeting families gave feedback to us. Purpose of this was to bring up thoughts and experiences of the families and workers of these playground club activities. Answers were put together to the report and we gave it to the project employee.

Keywords: early childhood education, early interaction, interaction, parenthood, positive discrimination,

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VANHEMMUUS	6
2.1 Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus	8
2.2 Neljävuotiaan lapsen kehitys ja vertaissuhteet	10
2.3 Vanhemmuuden tukeminen	12
2.4 Vanhemmuuden haasteet	13
3 VARHAISKASVATUS	15
3.1 Positiivinen diskriminaatio lapsiperheiden tukena	16
3.2 Positiivinen pedagogiikka	18
4 SEURAKUNNAN KERHOTOIMINTA	20
5 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	21
5.1 Yhteistyökumppani	21
5.2 Toimintatutkimuksen eteneminen	23
5.3 Toiminnan suunnittelu	24
5.4 Toiminnan toteutus	26
5.5 Lasten ja vanhempien palautteet	30
5.6 Toiminnan arviointi	32
6 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	35
7 POHDINTA	37
7.1 Ammatillinen kehittyminen	38
7.2 Perheiden harrastustoiminta tulevaisuudessa	39
LÄHTEET	42
LIITE 1. Kysymyksiä perheille	47
LIITE 2. Haastattelun vastauksia	48

1 JOHDANTO

Joka kolmas suomalainen lapsiperhe on monimuotoinen. Perheessä voi olla useampia vanhempia, kulttuureita ja kieliä. Lapsen turvallista kasvua ja kehitystä tukee perhetilanteen ja koko perheen huomioiminen. Jokaiselle lapselle on tärkeää, että hän voi olla perheestään ylpeä. (Monimuotoiset perheet verkosto, 2020, s. 4—6.) Kaikkia perheitä yhdistää lasten kasvatusta. Jari Sinkkonen kertoo kirjassaan, että lapsi ja vanhempi tulee nähdä kokonaisuutena. Tämä kokonaisuus kehittyy, kun tuetaan vanhemman ja lapsen välistä varhaista vuorovaikutusta. Ihmismieli rakentuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Sinkkonen, 2020, s. 39, 76—77.)

Sosiaalisten suhteiden muodostuminen ja verkostoituminen toisten vanhempien kanssa auttavat vanhempia jaksamaan arjessa. Vanhemmat haluaisivat iltatoimintaa varhaiskasvatukseen, jotta he voisivat tutustua toisiin vanhempiin. Lapsi-vanhempi-harrastukset nähdään tärkeänä paikkana toisten vanhempien tapaamiselle. (Jokinen, 2019, s. 7.) Seurakunnat ja yhdistykset ovat tarjonneet perheille perhekerho toimintaa usean vuoden ajan. Perhekerhoissa vanhempi ja lapsi käyvät yhdessä tapaamassa toisia perheitä. Perhekerhoissa ja -kahviloissa voi syntyä ystävyssuhteita ja toisilta vanhemmilta saadaan vertaistukea lasten kasvattamiseen.

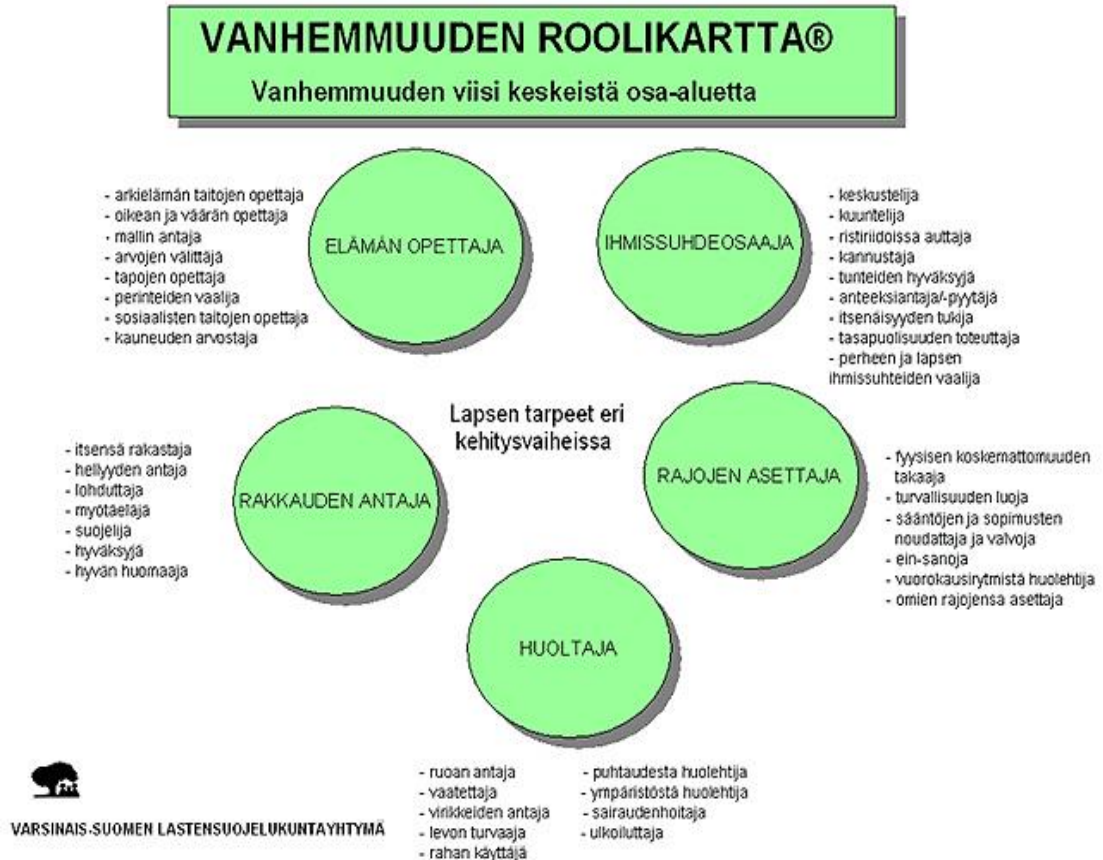
Pelastakaa lapset ry järjestää joka vuosi Lapsen ääni -kyselyn, jossa kysytään lapsilta heidän arkeensa vaikuttavista asioista. Vuonna 2018 kysyttiin lapsilta, kuinka he kokevat perheen köyhyyden tai vähävaraisuuden. Monet lapset olivat kokeneet kiusaamista ja syrjintää tämän takia. Vuoden 2018 Lapsen ääni -kyselyn tuloksiin on kirjattu, että lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin on kunnissa tuettava. Harrastustakuuseen tulee jatkosakin sitoutua valtakunnallisesti. (Pelastakaa lapset ry, 2018) Positiivinen diskriminaatio -hanke tukee juuri tätä, koska se on maksutonta ja avointa kaikille. Lapsen ääni -kysely tehdään koululaisille, mutta koemme tärkeäksi asiaksi tarjota maksuttomia harrastusmahdollisuuksia jo alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen.

Opinnäytetyömme aiheena on lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Sosionomi (AMK) -kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajiksi sekä varhaiskasvatuksen opettajiksi valmistuvina pohdimme, miten vanhemmuutta voidaan vahvistaa. Näemme aiheen tärkeänä, koska vanhempien voidessa hyvin myös lapset voivat hyvin. Osallistuimme positiivinen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa -hankkeeseen Forssassa. Positiivinen diskriminaatio eli myönteinen erityiskohtelu tarkoittaa toimintamallia, jonka avulla vähemmistö- tai erityisryhmään kuuluvia henkilöitä tuetaan heidän ollessaan syrjäytymisuhan alla. Hankkeen aikana 2.9.2019-31.12.2020 oli tavoitteena kehittää ja innovoida varhaiskasvatuksen arjen toimintakulttuuria, jolla tuetaan perheitä ja vanhemmuutta nostamalla keskiöön varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä. Hanketyöntekijä teki vanhemmille kyselyn, millaista toimintaa he kaipaavat. Vanhempien toiveista nousi esiin lapsen ja vanhemman maksuton harrastustoiminta. Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoitus oli järjestää yhdessä varhaiskasvatuksen hanketyöntekijän kanssa kerhotoimintaa neljävuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Järjestimme kerhossa harrastustoimintaa, jota lapset ja vanhemmat voivat toteuttaa yhdessä vapaa-ajalla. Osallistuimme kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen.

2 VANHEMMUUS

Vanhemmuus on etuoikeus, jonka tarkoitus on toimia lapsen parhaaksi. Lapsista ja omasta perheestä saa nauttia ja iloita. Toisinaan vanhempia ärsyttää ja väsyttää. Vanhemmuudesta ei tarvitse selvitä yksin. Vanhemmuuden ei tarvitse olla täydellistä ja siihen saa pyytää apua. Vanhemman tahto tukea ja auttaa lasta kasvamisessa ovat riittävän hyvää vanhemmuutta. Kaikki lapset tarvitsevat vanhemmiltaan turvantunnetta, hyväksyntää sekä hoitoa ja huolenpitoa. Lapsi, joka kasvaa turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä, kasvaa kohti eheää aikuisuutta. Vanhemmuus tarvitsee aikaa ja keskittymistä. Kun vanhempi sukupolvi ymmärtää olevansa seuraavaa sukupolvea varten, syntyy hyvän elämän ketju. Vanhemmuuden ollessa kohdallaan se tuottaa positiivista vahvuutta lapsille ja vanhemmille. (Heiskanen ym., 2019, s. 31—35; Mattila, 2011, s. 55—58.)

Vanhemmuus voidaan määritellä monella tavalla. Biologinen vanhemmuus tarkoittaa, että vanhemmalla on biologinen suhde lapseen. Biologinen vanhempi on synnyttänyt lapsen tai hänen siittiöitään on käytetty lapsen alkuun saattamiseen. Geneettinen vanhempi on voinut lahjoittaa munasoluja biologiselle vanhemmalle, joka on synnyttänyt lapsen. Geneettisellä vanhemmalla on geneettinen suhde lapseen. Juridinen eli oikeudellinen vanhemmuus on vanhemmuussuhde, joka on lainvoimainen. Juridisen vanhemmuuden kautta syntyy elatusvelvollisuus suhteessa lapseen sekä lapselle perintöoikeus suhteessa vanhempaan ja sukuun. Sosiaalinen vanhemmuus määritellään vanhemmuudeksi, joka toteutuu arjessa. Se ei ole sidoksissa biologiseen, juridiseen tai geneettiseen vanhemmuuteen. (Sateenkaariperheet, 2021.)

KUVIO 1. Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojeluyhtymä, 2008).

Vanhemmuuden roolikartan avulla voidaan nähdä, minkälaisia rooleja vanhemmilla on lapsen kehityksen eri vaiheissa. Vanhemmuuden roolikartan mukaan vanhemmuus jaetaan viiteen osaan. Vanhempi on huoltaja, joka huolehtii lapsen perusturvallisuudesta. Perusturvallisuuteen kuuluu huolehtiminen puhtaudesta, levosta, vaatteista ja ravitsemuksesta. Hän on myös rajojen asettaja, joka tuo turvallisuutta. Rajojen asettajana vanhempi valvoo, että lapsi noudattaa sovittuja sääntöjä. Tarvittaessa vanhempi sanoo lapsen toiveille ei. Rajojen asettajana vanhempi valvoo lapsen vuorokausi-rytmiä ja huolehtii omien rajojensa asettamisesta. Vanhempi on ihmissuhdeosaaja, joka hyväksyy erilaisia tunteita ja tukee lapsen itsenäisyyttä. Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhempi auttaa lasta selviytymään ristiriitatilanteissa. Vanhempi pyytää ja antaa anteeksi sekä vaalii lapsen ja perheen ihmissuhteita. Elämän opettajan roolissa vanhemmat opettavat arkielämän taitoja ja auttavat erottamaan oikean ja väärän eron. Elämän opettajina vanhemmat välittävät lapsilleen tapoja, arvoja, perinteitä ja sosiaalisia taitoja.

Vanhemmuuden viides rooli on rakkauden antaja. Vanhemmat antavat rakkautta ja hellyyttä lapselle sekä lohduttavat lasta. Vanhemmat huomaavat hyvän lapsessa ja suojelevat lasta. He myös hyväksyvät lapsen omana itsenään. (Varsinais-Suomen lastensuojeluyhtymä, 2008.)

2.1 Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus

Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus rakentuu päivittäisissä kohtaamisissa. Aluksi vauvalla ja aikuisella on vuorovaikutustilanteita erilaisten hoivatilanteiden kautta. (Koivula & Laakso, 2017.) Vauvan itkiessä nälkäänsä hoitaja tulee ja antaa vauvalle ruokaa. Näin pienelle vauvalle syntyy vähitellen käsitys itsestään toimijana. Vauva alkaa ymmärtämään oman toimintansa vaikutuksen siihen, mitä seuraavaksi tapahtuu. Toimijuuden kehittyminen vaatii hoitajalta kykyä vastata vauvan tarpeisiin oikea-aikaisesti ja sensitiivisesti. (Sinkkonen, 2020, s. 68—71.) Vauvan kanssa leikittävä leikki: ”kukkuu – missä on Emma?” on suosittu leikki, jota monessa perheessä leikitään. Vauva tulee löydettyksi yhä uudelleen ja katsekontaktin ja äänen avulla vuorovaikutus vahvistuu. (Viinikka, 2014, s.49.) Vauva tarvitsee leikkiin aikuista, koska ei vielä osaa leikkiä yksin. Noin 7-9 kuukauden ikäinen vauva oppii, että hänellä ja muilla on mieli. Nykyisin puhutaan mentalisaatiosta, jolla tarkoitetaan kykyä ymmärtää ihmisen tunnetiloja. Sensitiivinen hoitaja viestii lapselle ymmärrystä ja jakaa lapsen tunnetilan. Lapsen satuttaessa itsensä hoitaja ottaa lapsen syliin ja lohduttaa lasta. (Sinkkonen, 2020, s. 68—71.)

John Bowlby (1907-1990) ja Mary Ainsworth (1913-1999) ovat tutkineet lapsen ja hoitajan suhdetta, jota he kutsuvat varhaiseksi vuorovaikutukseksi ja kiintymyssuhteeksi. Kiintymyssuhteen avulla lapsi oppii ymmärtämään itseään, tunteitaan ja suhdettaan toisiin ihmisiin. Turvallinen kiintymyssuhde syntyy lapsen hoitajan vastatessa lapsen tarpeisiin johdonmukaisesti. Tällöin lapsi uskaltaa ja oppii näyttämään tunteitaan ja ilmaisemaan tarpeitaan. Kiintymyssuhteita on erilaisia. Lapsen ja hoitajan välisestä vuorovaikutuksesta näkee, millainen kiintymyssuhde heillä on. Kiintymyssuhde voi olla myös turvaton, välttelevä kiintymyssuhde. Tällöin lapsen tarpeisiin ei vastata tai niihin vastataan epäjohdonmukaisesti. Jos

vanhemmat eivät ole läsnä, lapsi ei uskalla näyttää tunteitaan vaan alkaa vältellä mielipahan ja ilon näyttämistä. Lapsi yrittää olla mahdollisimman kiltti. Tällöin tunteet voivat purkautua raivokohtauksina. Myöhemmin lapsen voi olla vaikeaa solmia läheisiä ihmissuhteita. Turvaton ristiriitainen kiintymyssuhde syntyy, jos lapsen tarpeisiin vastataan epäjohdonmukaisesti eli joka kerta eri tavalla. Tällöin lapsi ei tiedä, minkälaista toimintaa häneltä odotetaan. Tällöin lapsi reagoi asioihin vahvasti ja tunteellisesti. Lapsen käytös muuttuu ristiriitaiseksi. Myöhemmin tällainen kiintymyssuhde voi johtaa riippuvuuteen läheisissä ihmissuhteissa. Jäsentymätön kiintymyssuhde tarkoittaa sitä, ettei kiintymyssuhdetta synny lainkaan. Syynä voi olla esimerkiksi vanhemman menettäminen, seksuaalinen hyväksikäyttö tai huolenpidon laiminlyönti. Kiintymyssuhteen puuttuminen on lapsen kehityksen kannalta riski ja siitä kärsivä lapsi tarvitsee tukea ja mahdollisesti terapiaa turvallisuuden tunteen kehittämiseksi. (Kirveslahti ym., 2018, s. 144—146.)

Leikin avulla lapsi harjoittelee vuorovaikutustaitoja sekä ottaa mallia vanhemmasta. Leikissä käydään läpi uusia taitoja ja elettyjä hetkiä. Leikin avulla lapsi harjoittelee syy-seuraussuhteita sekä empatiataitoja. (Viinikka, 2014, s. 49.) Leikin merkitys lapsen kehitykselle on iso. Leikki on luovuuden alku ja leikistä rakentuu onnellisuus ja hyvä mielenterveys. (Sinkkonen, 2020, s.68—69.) Alle kouluikäisen lapsen tyypillistä toimintaa on leikkiminen. Vanhemman tulee luoda suotuisat olosuhteet leikille, jossa lapsi saa ilmaista itseään sekä harjoitella uusia taitoja. Lapsen tulee oppia itsekontrollia tullakseen toimeen toisten kanssa. Aikuisen tehtävä on luoda rajat, jotka lapsi ymmärtää. Vähitellen lapsi tiedostaa, että muutkin noudattavat samoja sääntöjä. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 138—140.) Lapsi oppii vähitellen ymmärtämään, että hän voi jakaa kokemuksensa toisten kanssa. Lapsi myös oppii vähitellen tulkitsemaan muiden ihmisten sisäistä maailmaa. (Sinkkonen, 2020, s. 68—71.)

Tärkeä ihminen näkee lapsen ja pitää tämän olemassaoloa itsestään selvyytenä. Hän uskoo lapsen pärjäävän elämässä ja uskoo tämän tulevaisuuteen. (Mattila, 2011, s. 19.) Jokainen lapsi tarvitsee aikuiselta kiintymystä, jotta voisi tuntea olonsa turvalliseksi. Lapsi tarvitsee huolehtivan aikuisen, joka tunnistaa hyvinvoinnin uhat ja pystyy suojelemaan lasta. Säännöllistä hoivaa saava lapsi kokee

itsensä rakastetuksi sekä hyväksytyksi. Hänellä on oikeus tuntea mitä tunteita tahansa. Aikuisen tehtävä on auttaa lasta käsittelemään erilaisia tunteita. Lapselle pitää tarjota monenlaisia tilaisuuksia oppimiseen itsenäisesti, sekä aikuisen kanssa yhdessä oppimista. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 138—140.)

Lapsen ja aikuisen kohtaamiseen vaikuttaa lapsen kasvuvaihe. Jokainen hyvä kohtaaminen on lapselle tärkeä. Lapsen mieleen piirtyy kokonaiskäsitys omasta itsestään ja muista ihmisistä sekä siitä, miten he käyttäytyvät toisiaan kohtaan. Lapsi muodostaa itselleen käsityksen ympäristön luotettavuudesta sekä turvallisuudesta. (Mattila, 2011, s. 18.) Lapsen itsetunnon ja omanarvontunnon vahvistuminen riippuu siitä, löytyykö lähi-ihmisistä edes yksi tärkeä henkilö, joka on turvallinen ja luotettava. (Mattila, 2011, s. 19.) Kerhotoiminnassa aikuinen ja lapsi voivat kohdata toisensa aidosti, koska toiminta on suunniteltu niin, että vanhempi ja lapsi voivat keskittyä yhdessä olemiseen ja tekemiseen.

2.2 Neljävuotiaan lapsen kehitys ja vertaissuhteet

Lapsen kehitys jaetaan fyysiseen kasvuun, motoriikan, persoonallisuuden, psykososiaalisuuden, kognitiivisen, kielen ja sosiaalisuuden kehitykseen. Fyysistä kasvua seurataan neuvolassa ja kasvusta voidaan päätellä, voiko lapsi hyvin. Neljävuotias lapsi on motorisilta taidoiltaan jo taitava. Hän osaa hyppiä, juosta, kävellä takaperin ja hyppiä yhdellä jalalla. Erilaiset liikuntaleikit ovat mieluisia neljävuotiaalle lapselle ja niiden kautta hänen motoriset taitonsa kehittyvät lisää. Hän osaa askarrella ja käyttää saksia. Neljävuotias lapsi on utelias, kokeilunhaluinen, kekseliäs ja leikkii monenlaisia leikkejä. Aikuisen tulisi suhtautua lapsen ehdotuksiin rakentavasti ja kuunnella lasta. Tässä iässä haetaan rajoja ja opitaan vähitellen säätelemään omaa käyttäytymistä. Aikuiselta tämä vaatii kärsivällisyyttä. Neljävuotiaan puhe on sujuvaa ja lapsi tykkää jutella aikuisen kanssa sekä kuunnella satuja ja loruja. (Kirveslahti ym., 2018, s. 107—108, 110, 117—122, 126—128, 130—137, 140.) Suunnittelimme kerhotoimintaan erilaisia ulkoleikkejä, koska neljävuotias lapsi nauttii niistä. Lisäksi erilaiset temppuradat ovat neljävuotiaan lapsen mieleen.

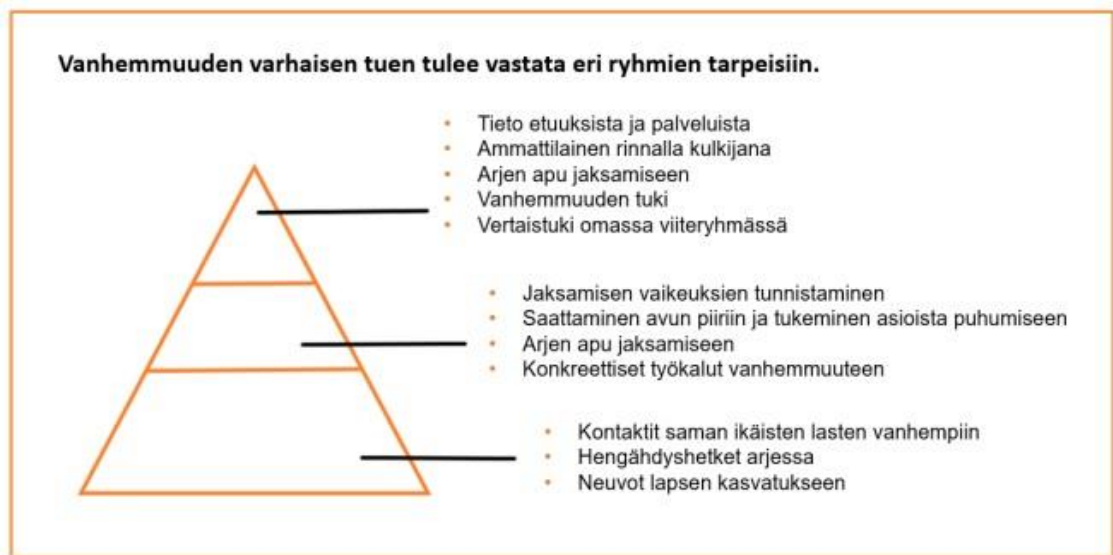
Läheiset ihmissuhteet tukevat lapsen kehitystä. Vanhemmat, sisarukset, ystävät, isovanhemmat ja muut tärkeät henkilöt luovat lapselle turvallisen kasvuympäristön. Aikuisten väliset suhteet ja läsnäolo tukevat lapsen kehitystä. Perheiden yksi tärkeimmistä tehtävistä on kehittää sekä lapsen, että aikuisen kykyä tulla toimeen yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Turvallisena aikuisena oleminen tarkoittaa lapsen hoivaamista, rajojen asettamista ja lapsen tarpeisiin vastaamista. Lapsi kaipaa usein yhdessäoloa, puuhastelua, turvallista arkirytmää sekä aitoa läsnäoloa. Lapsen ja aikuisen välisen luottamuksen rakentaminen vaatii ennen kaikkea aikaa, läsnäoloa ja kohtaamista. (Marjamäki ym., 2015, s. 45—46.)

Liisa Keltikangas-Järvisen (2010, s. 17—18.) mukaan sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot tarkoittavat eri asioita. Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttipiirre. Sosiaalisuudella tarkoitetaan ihmisen kiinnostumista toisten seurasta. Sosiaalisia taitoja voimme harjoitella ja niiden avulla selviämme sosiaalisista tilanteista. Nämä taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Jokaisen yksilöllisiä piirteitä määrittelee temperamentti, joka on biologisesti määräytynyt jo syntyessä. Temperamentti vaikuttaa vuorovaikutukseen, miten tulkitaan erilaisia viestejä ympäristöstä. (Koivula & Laakso, 2017.)

Lasten tarpeet vertaissuhteille muuttuvat ikäkausien mukaan. Lapsen kokemus varhaislapsuuden vertaissuhteista vaikuttaa myöhemmässä iässä ryhmään sopeutumisessa. Pienestä pitäen ihminen on kiinnostunut toisista ihmisistä. Vauva seuraa katseellaan toisia ja haluaa olla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Taaperoiässä lapsi tarvitsee aikuista lähelleen, mutta uskaltautuu leikkimään toisten kanssa, jos tuntee olonsa turvallisiksi. Leikki-ikäinen viihtyy lapsiryhmässä ja oppii vertaisiltaan uusia taitoja. Hänelle on tärkeää tuntea kuuluvansa ryhmään. Leikki-ikäinen harjoittelee sosiaalisia taitoja toisen lapsen kanssa. Hän tarvitsee apua ristiriitatilanteiden selvittämiseen. Positiiviset kokemukset vertaisten kanssa toimimisesta vahvistavat taitojamme olla muiden kanssa ja tehdä heille hyvää. (Sajaniemi ym., 2015, s. 143—144.)

2.3 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden tukeminen alkaa raskausaikana neuvolasta. Vanhemmille annetaan ajantasaista tietoa vauvan ravitsemuksesta, hoidosta sekä koko perhettä koskevista terveystottumuksista. Vanhempien hyvinvointi on yhtä tärkeää kuin lapsen. Lapsen kehityksen riskitekijöitä ovat vanhempien mielenterveys- sekä päihdeongelmat, toimeentulo-ongelmat, lähisuhdeväkivalta, epäterveelliset elämäntavat sekä perherakenteen haavoittuvuus kuten yksinhuoltajuus. Suojaavia tekijöitä ovat vanhempien toimiva parisuhde, perheen yhteinen aika, ystävät ja hyvät sosiaaliset taidot sekä terveelliset elämäntavat. (Hakulinen, 2019, s. 20—22.) Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, että varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee toimia yhdessä lapsen huoltajan kanssa ja tukea huoltajaa kasvatus-tehtävässä. (L 540/2018.)

KUVIO 2. Vanhemmuuden varhaisen tuen malli. (Jokinen, 2019).

Kuviossa 2. havainnollistetaan miten kaikki vanhemmat hyötyvät perustasolla toteutuvasta tuesta. Kontaktit samanikäisten lasten vanhempiin ovat tärkeitä, jotta syntyy vertaistukea. Toisilta vanhemmilta voi saada vinkkejä tai apua arjessa jaksamiseen sekä neuvoja lapsen kasvatukseen. Neuvolat ja varhaiskasvatus tukevat vanhempia ja antavat konkreettisia työkaluja vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa. Tarvittaessa ne ohjaavat perheitä esimerkiksi perheneuvolaan. (Jokinen, 2019, s. 3—4, 17.)

Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli vanhemmuuden tukemisen palvelujen tuottajina. Järjestöt työskentelevät usein lähellä ja niiden tarjoamalla vuorovaikutuksella sekä yhteisöllisyydellä saadaan lisää sosiaalista pääomaa. Vanhemmuuden ongelmatilanteisiin löytyy monenlaisia tukiryhmiä, joita vertaiset ovat vetämässä. (Heiskanen ym., 2019, s. 31—35.)

Vanhemmuuden tukeminen ja vanhempien ymmärryksen lisääminen itsestään ja lapsestaan ovat ryhmätoiminnan tavoitteista tärkeimpiä. Mielekkään vuorovaikutuksen vahvistaminen lapsen tai nuoren kanssa on tärkeää. Ryhmän toiminta voi painottua vanhempien vanhemmuuden, vanhempien toimintakyvyn, sosiaalisuuden ja elämänhallinnan tukemisessa. Ryhmissä on mahdollista saada palveluohjausta ja ryhmään voidaan kutsua muiden alojen asiantuntijoita kertomaan vanhemmilta nousevista tärkeistä teemoista laajemmin. (Terveysten ja hyvinvoinninlaitos, i.a..) Vanhemmuutta on tärkeä tukea, jotta vanhemmat pystyvät tukemaan lapsen hyvää kasvua. (Mattila, 2011, s. 19.) Järjestöjen kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekerhoihin voi osallistua oman tarpeen mukaan. Perhekerhoista löytää lapselle samanikäistä seuraa sekä vanhemmuuden arkeen helpotusta. Seurakunnat järjestävät perhekerhoja, joissa käy paljon perheitä. Seurakunnan toimintaan saa osallistua, vaikka ei kuuluisi kirkkoon.

2.4 Vanhemmuuden haasteet

Jokainen vanhempi kohtaa haasteita vanhemmuudessaan. Haasteita löytyy työelämän kuormittavuudesta tai työttömyydestä sekä arki-iltojen kiireestä ja tekevämmien kotitöiden kasaantumisesta viikonloppuihin. Väsyneenä töiden jälkeen ei aina jaksaa viettää lapsen kanssa aikaa. Kaikilla ei ole varaa hankkia lapselle mielekästä harrastusta. Perheellä ei välttämättä ole tukiverkostoa lähellä tai lainkaan. Mistä vanhemmat voisivat löytää vertaistukea sekä tukea vanhemmuuteen? Täydellistä vanhemmuutta ei ole olemassa. Lähes kaikki vanhemmat tekevät parhaansa niillä resursseilla ja voimavaroilla, joita heillä on käytössään. LAPE-hankkeen raportissa (Jokinen, 2019, s. 3—4) vanhemmat kuvaavat arkeaan kiireiseksi. Työpäivän jälkeen ei löydy tarpeeksi aikaa lapsille. Tukiverkoston

puuttuminen kuormittaa lisää perheiden arkea. Jos perheessä on haasteita vanhemmuuden kanssa, on oma jaksaminen vaikeaa.

International Investigation of Parental Burnout (IIPB) -niminen tutkimus on ensimmäinen, joka keskittyy vanhempien uupumisen tarkasteluun eri maissa ja kulttuureissa. Ilmiö on tunnistettu vasta viime vuosina. Matilda Sorkkila ja Kaisa Aunola vastaavat tutkimuksen Suomen osuudesta. Tutkimuksen mukaan suomalaiset vanhemmat ovat seitsemänneksi uupuneimpia. Tutkimuksessa tämän syyksi on löytynyt suomalaisen kulttuurin yksilökeskeisyys, joka tarkoittaa, että vanhempien pitäisi pärjätä yksikseen. Yksilökeskeisyyden vaikutus uupumiseen on selvästi suurempi kuin muiden kulttuuristen arvojen, maiden välisten taloudellisten erojen tai yksilöön ja perheeseen liittyvien taustatekijöiden. Länsimaissa vanhemmuus voidaan kokea suorituksena tai kilpailuna. Tämä näkyy Sorkkilan mukaan myös Suomessa. (Loula, 2020.) Kerhotoiminnan avulla voidaan lisätä vanhempien jaksamista ja saada vertaistukea muilta vanhemmilta.

Huoli kadonneesta vanhemmuudesta -artikkelissa käsitellään tutkimusta, jossa kerrotaan vanhempien kaipaavan tukea lasten kasvatukseen ammattilaisilta yhä enemmän. Vastuullinen vanhemmuus ei suoraan tarkoita sitä, ettei asiantuntijoilta voisi pyytää apua. Heitä tarvitaan oman sisäisen vanhemmuuden vahvistamiseksi. (Sihvonen, 2016, s. 82.) Sihvonen (2016, s. 72.) analysoi vuosien 2000 ja 2010 välisenä aikana toimineita perheprojekteja, joiden aineistoa on yli 300 eri hankkeesta. Ylisukupolvinen kipuilu vaikeuttaa vanhemmuuden kokemusta. Vanhemmilla on oman lapsuudenkodin malli asioiden hoitamisesta. Esimerkiksi jos toinen tai molemmat vanhemmat ovat työttömiä, on opittu elämään sosiaalietuuksien varassa. Tällöin vanhemmat eivät ehkä näe tarvetta aktiiviseen työnhakuun, koska ovat tottuneet omien vanhempiensa malliin. Lapset tottuvat, ettei uusia vaatteita tai leluja saa usein ja ruoka on edullisista tarvikkeista tehtyä. Lapset eivät pääse välttämättä harrastuksiin, mutta perheen kanssa yhdessä vietetty aika voi olla moninkertaista perheisiin, joilla on hyvä rahallinen tilanne. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 181).

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen tärkeimpiä tavoitteita lapsen hoidon alkaessa on huolehtia lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön tekeminen. Henkilökunnan koulutus, halu auttaa, vanhemmuuden tukeminen sekä rohkeus ottaa huoli puheeksi, ovat tärkeitä asioita varhaiskasvatuksen ja perheiden välisessä suhteessa. Positiivinen ja luottamuksellinen yhteistyö vanhempien kanssa luo kasvatuskumppanuushenkeä. Vanhempien on helppo jutella luottamuksellisia asioita vanhemmuuden iloista ja haasteista henkilökunnan kanssa, joka tuntee lapsen ja perheen tavat toimia.

Varhaiskasvatuslaissa määritellään varhaiskasvatukseksi lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Kokonaisuudessa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain tavoitteena on edistää lapsen kehityksen mukaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia. Varhaiskasvatus tukee lapsen oppimisen edellytyksiä sekä kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. (L 540/2018.)

Unicefin lapsen oikeusien sopimuksen mukaan vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Meidän täytyy suojella lasta väkivallalta sekä välinpitämättömältä kohtelulta. Lapsella on oikeus leikkiin ja vapaa-aikaan. Lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille. Heitä ei saa syrjiä ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi. (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan. Varhaiskasvatus tukee kotien kasvatustehtävää sekä vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksella on monta tehtävää, joista tärkein päämäärä on edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä ja on mukana edistämässä lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatus mahdollistaa huoltajien osallistumisen työssäkäyntiin tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksen

järjestäjillä on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen toimintamuodoista, sen sisällöstä sekä ominaispiirteistä. Huoltajille annetaan neuvontaa ja ohjausta varhaiskasvatuksen toimintamalleista, jotta varhaiskasvatuksen toimintamuoto saadaan vastaamaan lapsen tarpeita ja etua parhaimmalla tavalla. Kasvattajien ja lapsen välinen luottamussuhde on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Henkilöstön ja huoltajien yhteistyö lisää lapsen elämään turvallisuutta. Kasvatustyöhön liittyvästä arvomaailmasta, tavoitteista sekä vastuista keskustellaan kasvattajien ja huoltajien kesken. Lasten huoltajilla on mahdollisuus osallistua toimintaan sekä kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta erilaisissa tapahtumissa vahvistaa ja tukee yhteisöllisyyttä. (Opetushallitus, 2019, s. 7, 14, 18—19, 34.)

3.1 Positiivinen diskriminaatio lapsiperheiden tukena

Positiivinen diskriminaatio eli myönteinen erityiskohtelu tarkoittaa toimintamallia, jonka avulla vähemmistö- tai erityisryhmään kuuluvia henkilöitä tuetaan heidän ollessa syrjäytymisuhan alla. Esimerkiksi Helsinki on jakanut määrärahoja kouluille, jotka saavat positiivinen diskriminaatio indeksistä negatiivisen arvon. Positiivisen diskriminaation indeksiin vaikuttavat heikko koulutustaso, keskimääräinen vuositulo asukasta kohden oppilaaksi-ottoalueella, vieraskielisten oppilaiden osuus koulussa sekä koulun asema oppilaiden kouluvalinnoissa. Positiivinen diskriminaatio rahalla on pystytty tukemaan muun muassa erityisen tuen opiskelijoiden opetusta yleisopetus ryhmissä, oppilaiden sijoittumista jatko-opintoihin, erilaisia kulttuuritapahtumia sekä parempia opetusmateriaaleja. Helsinki on myös antanut määrärahoja syrjäytymisen ehkäisyyn varhaiskasvatuksessa. Näillä lisäresursseilla on tuettu varhaiskasvatuksessa olevien lasten vertaistukea ja pienryhmätoimintaa (Manner, 2019.)

Varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaatio hankkeen taustalla on ajatus varhaiskasvatuksen roolista alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä sekä syrjäytymisen ehkäisemisessä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Tutkimusten mukaan nykyinen palvelujen ja tukien

vaihtelu aiheuttaa eriarvoistumista lasten sosioekonomisen taustan, sukupuolten välisten sekä pääväestön ja maahanmuuttajataustaisten lasten välillä oppimistuloksissa ja myöhempään koulutukseen osallistumisessa.

Valtionavustus on tarkoitettu varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutoksen, inklusion, oppimisen ja hyvinvoinnin, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja vuorovaikutuksen vahvistamiseen sekä lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömään ja riittävän varhaiseen tukeen. Avustuksella tuetaan toimintamallien, rakenteiden ja käytänteiden kehittämistä tukemalla varhaiskasvatuksen järjestäjien mahdollisuuksia palkata lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimiviin päiväkoteihin ja perhepäivähoitoyksiköihin sekä pienentää lapsiryhmien kokoja. Valtion erityisavustusta voidaan käyttää lisähenkilöstön, esimerkiksi opettajan, erityisopettajan, lastenhoitajan tai avustajan palkkaamiseen, lapsiryhmien kokojen pienentämiseen tai toimintamallien kehittämiseen ja kokeiluihin. Lisäksi avustusta voidaan käyttää päiväkotien ja perhepäivähoidon ohjauksen tukemiseen sekä yhteistyöhön varhaiskasvatuksen ja perhekeskusten välillä. (Opetushallitus, 2020.)

Tapola-Tuohikumpu (2005, s. 3, 21, 46—48.) on tutkinut Helsingissä 2001-2004 sosiaaliviraston positiivisen diskriminaation hankkeita. Hankkeiden lähtökohtana on ollut kielteiseen sosiaaliseen ja alueelliseen eriytymiseen vaikuttaminen. Työ on ollut ennaltaehkäisevää alle kouluikäisten lasten perheissä. Erityistä huomiota on haluttu kohdistaa syrjäytymisriskissä oleviin maahanmuuttajaperheisiin ja heidän lapsiinsa. Pikkulapsiperheiden sekä yksinhuoltajaperheiden elämää helpotettiin alueellisesti järjestämällä ”olohuonetoimintaa”, jonne sai mennä tutustumaan toisiin perheisiin. Näissä hankkeissa huomattiin, että monet vanhemmat kokevat yksinäisyyttä. Perheiden sosiaaliset verkostot olivat niukat tai niitä ei ollut lainkaan. Joillekin perheille asuinalue oli vieras, eivätkä he tunteneet oman asuinalueensa palveluita tai mahdollisia kohtaamispaikkoja. Vertaistukea ja verkostoitumista helpotettiin järjestämällä avointa toimintaa leikkipuistoissa sekä asukaspuistoissa, joihin perheiden oli helppo saapua. Hankkeissa alueellinen verkostoituminen koettiin tärkeäksi. Alueellinen koordinoituminen tarvitsee ylläpitäjäksi henkilöä, joka tuntee alueen toimijat ja alueelliset tarpeet.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa eduskunnan sivistysvaliokunnalle kerrotaan positiivisesta diskriminaatiosta saaduista kokemuksista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Positiivista diskriminaatio -rahoitusta saaneet koulut ovat toimineet haastavissa olosuhteissa. Tuen vaikuttavuus on näkynyt siinä, kuinka iso osa oppilaista on päässyt jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen. Hallitus päätti elokuussa 2018 käynnistää kokeilun viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. (Eduskunta, i.a.).

Maksutonta harrastustoimintaa on aloitettu Kirkkonummella kiertävien harrastuspakettiautojen kiertäessä eri kaupunginosissa. Nuoret ovat päässeet kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja. Myös asukaspuistoissa aamupäivisin harrastuspaku on vierailut perheitä varten. (Kirkkonummi, 2020.) Keväällä 2021 lapset voivat jäädä koulupäivän jälkeen koululle mieluisan harrastuksen pariin. Yli tuhat koulua on mukana harrastamisen Suomen mallin pilotoinnissa. Toimintamallissa lapsille ja nuorille luodaan mieluisia harrastuksia koulupäivän yhteyteen. Toiminnasta on tarkoitus tulla pysyvää kaikissa Suomen kunnissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on myöntänyt kevätkauden toimintaan 6,4 miljoonaa euroa. Avustusta ovat saaneet 112 kuntaa. Forssa on näistä kunnista yksi. Pilotointivaihe kattaa yli tuhat koulua ja yli 200 000 oppilasta ympäri Suomea.

3.2 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka on positiivisen psykologian pedagoginen suuntaus. Positiivinen psykologia on professori Martin Seligmanin työn tulosta. Seligmanin (2002, s. 251). mukaan myönteinen tunne kasvattaa spontaania tutkimushalua pienissä lapsissa ja tämä puolestaan johtaa taitavuuteen. Taitavuus vahvistaa myönteistä tunnetta ja näin on syntynyt itseään vahvistava hyvän olon kehä, jossa taitavuus kehittyy ja hyvä olo lisääntyy. Eliisa Leskisenojan (2019) mukaan PERMA-teorian PERMA käsite koostuu sanoista: Positive emotions, Engagement, Relationships, Meaning ja Accomplishment. Teorian mukaan hyvinvointimme muodostuu viidestä erilaisesta elementistä: myönteisistä tunteista, sitoutumisesta, ihmissuhteista, merkityksellisyyden kokemuksista ja saavuttamisesta. Positiivinen kasvatus varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää. Pienten lasten

sosiaalinen, emotionaalinen sekä fyysinen hyvinvointi riippuvat aikuisten hyvinvoinnista. Jotta lapsi voi hyvin, pitää aikuisen huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. (Leskisenoja, 2019, s. 14, 24).

Positiivisen pedagogiikan teoriasta ovat kirjoittaneet Uusitalo-Malmivaara ja Vuorinen (2016, s. 29—30.) He kirjoittavat kirjassaan *Huomaa Hyvä!* luonteenvahvuuksien yhteydestä hyvinvointiin. Luonteenkasvu on alkanut lapsuuden kokemuksista, onnistumisista sekä haasteista. Luonne on osa meidän persoonallisuuttamme. Jokaisella meillä on oma temperamenttimme, joka määrittelee meidän tapaamme toimia. Kerhotoiminnassa meillä oli mukana vahvuusvaris kortit (Huomaa Hyvä!).

4 SEURAKUNNAN KERHOTOIMINTA

Seurakunnat järjestävät perhekerhoja, joihin aikuiset ja lapset menevät yhdessä. Yleensä perhekerhoja pidetään päivisin. Ne tarjoavat kotona päivät lapsia hoitaville vanhemmille tai muille aikuisille ja alle kouluikäisille lapsille mielekästä tekemistä. Perhekerhoissa voi kohdata samassa elämänvaiheessa olevia ja sieltä löytyy vertaisseuraa ja -tukea. Perhekerhon ammattitaitoinen vetäjä on vanhempien käytettävissä, kuulijana, keskustelijana ja tukijana. Joissain seurakunnissa järjestetään myös perheiden yhteisiä iltakerhoja. Perhekerhoissa leikitään, lauletaan, liikutaan, askarrellaan ja hiljennytään. Toisissa seurakunnissa tarjotaan kahvit seurakunnan puolesta tai nautitaan omia eväitä. Joissain seurakunnissa perhekerhoja kutsutaan nimellä avoin kerho, avoin päiväkerho tai vanhempi-lapsikerho. Perhekerhojen sisältöä voidaan painottaa esimerkiksi niin, että ne on tarkoitettu ensi kertaa vanhemmaksi tulleille tai pienten vauvojen perheille. (Suomen ev.lut kirkko, i.a.) Forssan seurakunnan talousarviossa vuodelle 2021 on päiväkerhoille ja perhekerhotyölle asetettu yhdeksi tavoitteeksi yhteistyön vahvistaminen eri kasvatusalan toimijoiden kanssa. Seurakunta haluaa vahvistaa varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) mukaista yhteistyötä kaupungin kasvatustyön kanssa varhaiskasvatuksessa ja koulussa sekä soveltaa vasua kerhotoimintaan. (Forssan seurakunta, 2020.)

Seurakunnat arvioivat lasten osallisuutta lapsivaikutusten arvioinnilla (LAVA). Se on menetelmä, joka arvioi seurakunnan toimintaa ja päätöksen tekoa nuorten ja lasten kannalta. LAVA:n keskeisimpiä tavoitteita ovat lasten osallisuuden, oikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen. (Porkka & Valtonen, 2020.)

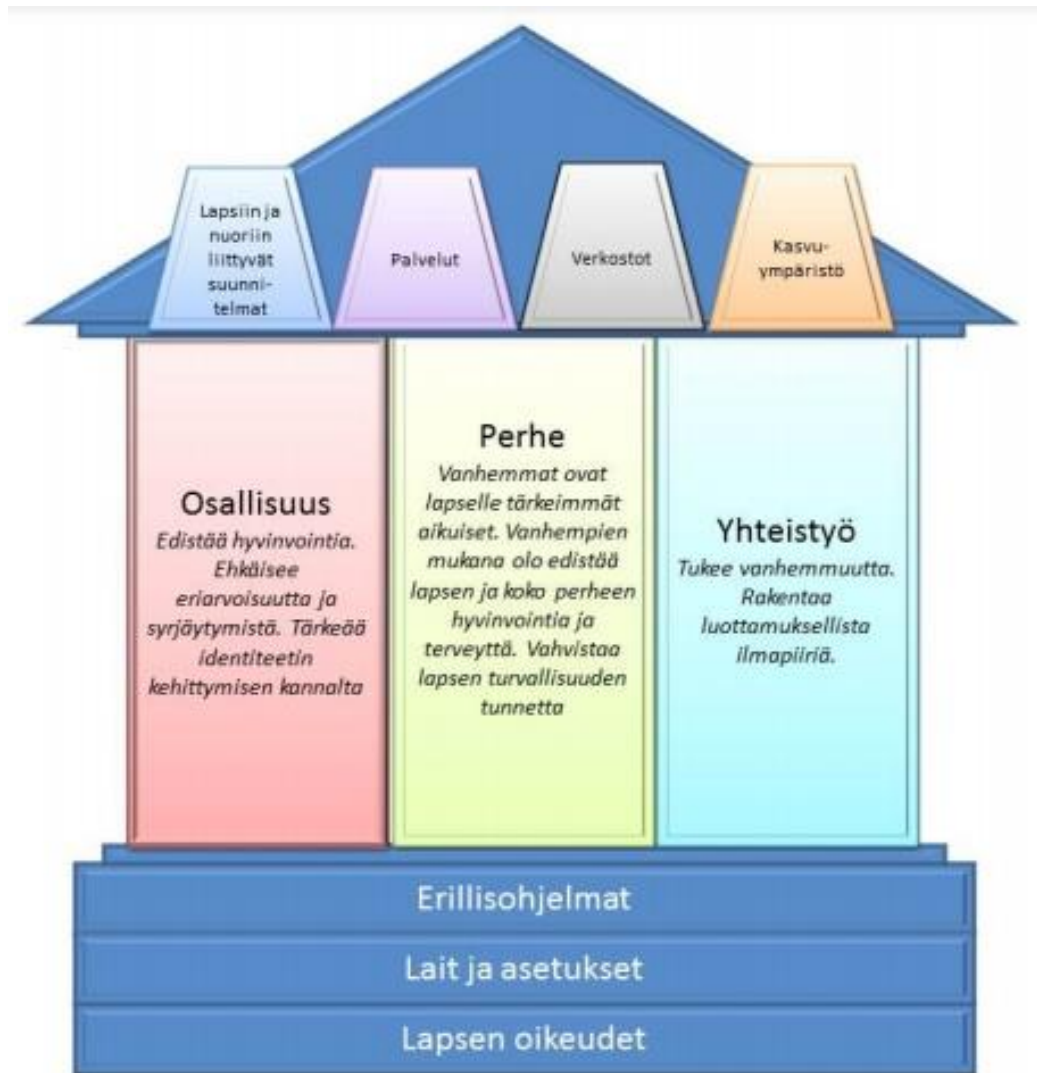
Noora Kähkönen kirjoittaa Villi lehden kolumnissa seurakunnan kerhoista ja niiden maksuttomuudesta. Seurakunnan maksuton kerhotoiminta mahdollistaa myös niiden lasten harrastamisen, joilla ei ole varaa maksaa harrastustoiminnasta. Seurakunnan maksuttomat kerhot tekevät kaikki lapset samanarvoisiksi. (Kähkönen, 2018, s. 9.) Ajatus on sama kuin positiivisen diskriminaation hankkeessa. Kaikki pääsevät mukaan ja saavat hyödyn ryhmätoiminnasta ilmaiseksi.

5 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Osallistuimme positiivinen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa -hankkeeseen Forssassa. Positiivinen diskriminaatio eli myönteinen erityiskohtelu tarkoittaa toimintamallia, jonka avulla vähemmistö- tai erityisryhmään kuuluvia henkilöitä tuetaan heidän ollessaan syrjäytymisuhan alla. Hankkeen aikana 2.9.2019-31.12.2020 oli tavoitteena kehittää ja innovoida varhaiskasvatuksen arjen toimintakulttuuria, jolla tuetaan perheitä ja vanhemmuutta nostamalla keskiöön varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä. Hanketyöntekijä teki vanhemmille kyselyn, millaista toimintaa he kaipaavat. Vanhempien toiveista nousi esiin lapsen ja vanhemman maksuton harrastustoiminta. Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoitus oli järjestää yhdessä varhaiskasvatuksen hanketyöntekijän kanssa kerhotoimintaa neljävuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Järjestimme kerhossa harrastustoimintaa, jota lapset ja vanhemmat voivat toteuttaa yhdessä vapaaajalla. Osallistuimme kerhotoiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen

5.1 Yhteistyökumppani

Forssasta tuli kaupunki vuonna 1964 ja Koirjärven kunta liitettiin siihen vuonna 1969. Forssassa on asukkaita n. 16900. Väestöennuste vuodelle 2025 on 17045 asukasta. Suurin osa asukkaista asuu taajamissa, mutta myös haja-asutusalueella asuu ihmisiä. Työpaikkoja Forssasta löytyy 8304, työllistä työvoimaa 6457 henkilöä. (Forssan kaupunki, i.a.-a.) Forssassa on 6 päiväkotia ja lisäksi 16 perhepäivähoitajaa. Forssassa on ainoastaan kaupungin tarjoamaan varhaiskasvatusta. Yksityisiä toimijoita ei ole. Vuodesta 2018 Forssa on tarjonnut kaikille viisivuotiaille lapsille 20 tuntia viikossa maksutonta varhaiskasvatusta. Tällä toiminnalla on pyritty lisäämään varhaiskasvatuksen osallistumista sekä luoda jatku-moa esiopetukseen. (Forssan kaupunki, i.a. -b)

KUVIO 3. Forssan seudun hyvinvointityöskentelyn painopisteet 2017-2020.

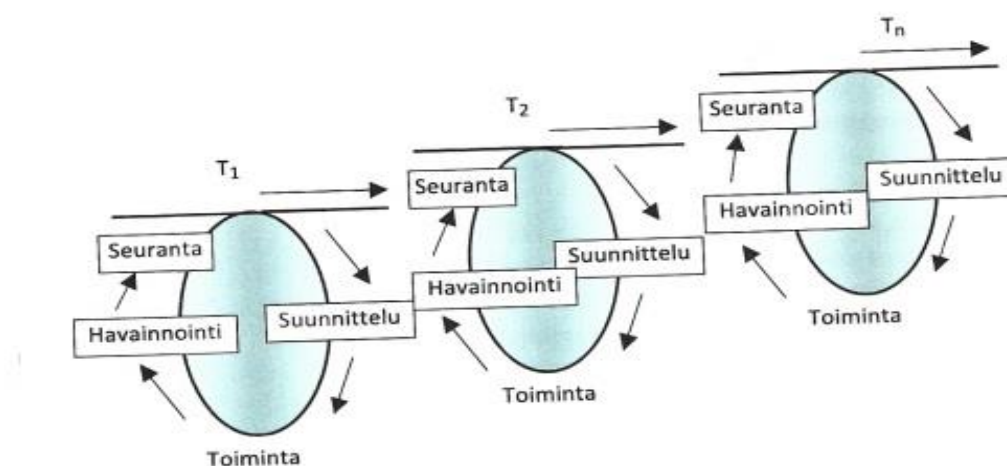
Lasten ja nuorten hyvinvointia ja kasvatusta (kuvio 3.) tuetaan perheille suunnatuilla palveluilla, joita ovat Forssan seutukunnalla neuvolapalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus, koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta ja kasvatus- ja perheneuvola sekä terveyspalvelut. Kasvatusta tukevien palveluiden päämääränä on edistää sekä ylläpitää hyvinvointia ja turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta. Kunnan viranomaisten velvollisuutena on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vanhemmille tarjotaan tukea peruspalveluiden piirissä. Tukitoimien erilaisia muotoja ovat vertaisryhmätoiminta erilaisten järjestöjen yhteistyönä. (Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä, i.a., s. 19, 21.) Seutukunnalla on käytössä toimiva lapsi- ja perhe menetelmä. Menetelmä on ollut käytössä noin kahden vuoden ajan ja siihen koulutetaan kaikki lasten ja perheiden kanssa

työskentelevät työntekijät Forssan kaupungilla ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymässä.

Forssan kaupunki kohdensi saamansa varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation edistäminen -valtionavustuksen vanhemmuuden tukemiseen. Hankkeen aikana 2.9.2019-31.12.2020 oli tavoitteena kehittää ja innovoida varhaiskasvatuksen arjen toimintakulttuuria, jolla tuetaan perheitä ja vanhemmuutta nostamalla keskiöön varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä. (Forssan kaupungin varhaiskasvatuksen hanketyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2020.) Kerhotoiminnan oli tarkoitus tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Tarkoitus oli selvittää, voiko tästä tulla pysyvä toimintamalli Forssan kaupungille varhaiskasvatukseen.

5.2 Toimintatutkimuksen eteneminen

Kehittämistyön toteutus on lähellä toimintatutkimusta, jossa samanaikaisesti tutkitaan ja kehitetään vallitsevia käytäntöjä. Toimintatutkimuksessa pyritään saamaan aikaan muutos. Muutos edellyttää muutettavan ilmiön tuntemista ja siihen vaikuttavien tekijöiden selvittämistä.

KUVIO 4. Toimintatutkimus on jatkuva, syklinen prosessi, joka tähtää jatkuvaan muutokseen ja kehittämiseen. (Kananen, 2014, s. 13)

Toimintatutkimus on syklinen prosessi, jossa yksi sykli pitää sisällään suunnittelun, toimeenpanon, havainnoinnin ja reflektion. Kuviossa 4 on kuvattu toimintatutkimuksen spiraali, jossa on seuraavat vaiheet: Toiminnan suunnittelu, toiminta/muutoksen toteutus, seuranta ja arviointi, toiminnan suunnittelu. Toimintatutkimukselle on tyypillistä käytäntöön suuntautuminen, tutkittavien aktiivinen rooli sekä tutkittavien ja tutkijan yhteistyö. Toimintatutkimus sopii parhaiten tilanteisiin, joissa kohteena on ryhmä ja sen toiminta. Se kohdistuu yksittäiseen tapaukseen ja tulokset pitävät paikkansa vain siinä. (Kananen, 2014, s. 11–16.) Meidän toimintamme eteni kuvion 4 mukaan. Ensin suunnittelimme toimintaa. Jokaisen toimintakerran jälkeen arvioimme, miten toiminta onnistui. Näiden havaintojen perusteella teimme tarvittaessa muutoksia toimintaan. Seurasimme, mitkä muutokset toimivat ja suunnittelimme, miten toimimme seuraavalla kerralla.

5.3 Toiminnan suunnittelu

Positiivinen diskriminaatio varhaiskasvatuksessa -hankkeen työntekijä teki alkuvuodesta 2020 kyselyn Forssan kaupungin päiväkodin lasten vanhemmille. Siinä kysyttiin, millaista toimintaa vanhemmat haluaisivat varhaiskasvatuksen tavallisen toiminnan lisäksi. Vanhemmat toivoivat edullista harrastustoimintaa, jonka pohjalta lähdimme suunnittelemaan kerhotoimintaa yhdessä hanketyöntekijän kanssa. Mietimme tarkasti, minkälaisia maksuttomia harrastusvaihtoehtoja löytyy Forssasta, jonne pääsee helposti kulkemaan. Otimme huomioon lasten iän sekä Covid-19 pandemian rajoitukset.

KUVIO 5. Ryhmän ohjauksen vaiheet. (THL, i.a.)

Ryhmän ohjaaminen (kuvio 5.) aloitetaan valmistelulla ja ennakkosuunnittelulla. Ryhmäläiset haastatellaan ennen ryhmän aloitusta, jotta saadaan selville heidän tarpeitaan ja luodaan ryhmän toiminnan tavoitteet. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a..)

Seuraavaksi ohjaajat suunnittelevat ryhmän rakenteen, ajallisen keston, paikan ja ajan sekä ryhmän tavoitteet. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a..) Suunnittelimme yhdessä hankkeen työntekijän kanssa, kuinka monta kertaa kerho kokoontuu, mitä siellä tehdään ja kuinka pitkään yksi kerhokerta kestää. Lisäksi mietimme, minkä ikäisille lapsille kerhotoiminta sopisi parhaiten vai onko lapsen iällä merkitystä. Päädyimme tarjoamaan kerhoa neljävuotiaille. Forssan varhaiskasvatus on mukana maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilussa, jossa viisivuotiaille lapsille tarjotaan maksutonta varhaiskasvatusta, siksi kerho päätettiin rajata neljävuotiaisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, i.a.). Neljävuotiaat lapset nauttivat yhdessä aikuisen kanssa tekemisestä ja lähtevät innokkaasti toimintaan mukaan. Pohdimme, voivatko perheet ottaa nuorempia sisarusia mukaan kerhoon, jos heillä ei ole mahdollisuutta tulla ilman heitä. Ajattelimme, että yksi meistä voisi hoitaa pienempiä sisarusia kerhon ajan, mikäli tällainen tilanne tulisi. Päätimme suunnata toiminnan vain neljävuotiaille ja heidän vanhemmilleen.

Sovimme järjestävämme kuusi kerhokertaa, joiden kesto on 45 minuuttia. Kerhotoiminta oli maksutonta, joten päädyimme toteutukseen päiväkodin tiloissa tai lähiympäristössä. Varhaiskasvatuksen hanketyöntekijä mietti, olisiko hankkeella rahaa retkeen läheiseen uimahalliin. Lisäksi mietimme retkeä kirjastoon tai laavulle. Tarkoitus oli järjestää toimintaa, jota vanhemmat ja lapset voisivat toteuttaa yhdessä kotonakin. Keväällä 2020 ja alkusyksystä 2020 pidimme palaverin, jossa ehdottelimme erilaisia harrastustoiminnan muotoja. Ideoita löytyi monenlaisia: satujoogaa lasten kertomaan tarinaan, leipomista, askartelua, liikuntaa sekä uimahalliin ja kirjastoon tutustumista.

5.4 Toiminnan toteutus

Ryhmän ohjauksen vaiheiden mukaan ennakkosuunnittelun jälkeen ryhmää maionostetaan kohderyhmälle sekä yhteistyöverkostolle. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a..) Hanketyöntekijä teki kerhosta mainoksen päiväkodille elokuussa 2020. 8 perhettä ilmoittautui mukaan. Kerhomme kokoontui kerran viikossa 45 minuuttia kerrallaan. Viimeinen kerhokerta oli hiukan pidempi noin 1,5 tuntia. Syksyllä 2020 elimme Covid-19 pandemian kiihtymisvaiheessa ja Forssan kaupunki linjasi, että kerhokerrat tulee toteuttaa ulkona. Päiväkodin sisätiloihin ei voinut tulla vanhempia. Kerhomme muuttui lähes kokonaan ulkokerhoksi. Huomioimme toiminnan niin, että perheiden turvallisuus säilyisi kaikkien toimintakertojen aikana. Meillä oli saatavilla käsidesiä ja ulkona turvavälit pystyttiin pitämään. Ensimmäisellä kerralla kerroimme vanhemmille, että olemme Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teemme kerhotoiminnasta opinnäytetyötä.

Ohjaajat yhdessä ryhmässä olevien asiakkaiden kanssa miettivät mitä asioita otetaan esille ja miten niitä työstetään. Ryhmässä käytettävänä menetelminä voidaan käyttää retkiä, kädentaitoja, pelejä, leikkiä, ulkoilua ja vahvuuskortteja. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a..) Käytimme omassa kerhotoiminnassamme näitä kaikkia. Toteutimme päiväkodin pihalla erilaisia ulkoleikkejä ja ratoja. Askartelua oli myös, vaikka aluksi askartelun toteuttaminen ulkona mietitytti.

Ensimmäisellä kerralla meillä oli päiväkodin pihalla leikkejä ja askartelua. Paikalla olivat kaikki kuusitoista aikuista ja lasta, jotka olivat ilmoittautuneet toimintaan mukaan. Aluksi kerroimme, mitä olemme ja aloitimme toiminnan kannustuspiirillä. Vanhempi ja lapsi yhdessä juoksivat tietyn matkan ja muut kannustivat tappamalla ja huutamalla heidän nimiään. Olimme piilottaneet päiväkodin pihalle erivärisiä jäätelötikkuja, joita lasten piti etsiä. Lisäksi meillä oli muita ohjattuja leikkejä. Askarteluna meillä oli leija. Vanhemmat auttoivat lapsia askartelussa. Lopuksi laitettiin kerhopasseihin leima ja hymynaamat postilaatikkoon. Hymynaamoihin sai myös kirjoittaa palautteen. Saimme seitsemän hymynaamaa ja yhden surullisen naaman.

Toisella kerralla kokoonnuimme jälleen päiväkodin pihalla. Kannustuspiirin jälkeen päiväkodin pihalle tehtiin temppurata, joka oli lasten mieleen. Perheet auttoivat laittamaan pihalle erilaisia välineitä sekä auttoivat myös siivoamaan ne takaisin varastoon. Lopuksi taas annettiin passeihin leimat ja laitettiin hymynaamat postilaatikkoon. Paikalla oli kuusi perhettä. Kaksi oli ilmoittanut aiemmin, etteivät pysty osallistumaan tällä kertaa.

Kolmannella kerralla kokoonnuimme Forssan kirjastolle. Siellä kirjaston työntekijä esitteli meille aluksi kirjaston lastenosastoa ja sitten menimme satuhuoneeseen, jossa hän luki meille sadun. Tämän jälkeen lapset saivat lainata kirjoja. Ainakin yhdelle lapselle hankittiin kirjastokortti tällä reissulla. Lapset olivat innoissaan kirjoista ja esittelivät dinosauruksen kuvia kirjoista. Kirjasto oli kaikille perheille entuudestaan tuttu. Paikalla oli seitsemän perhettä. Yksi oli ilmoittanut, ettei tule tällä kerralla.

Neljännellä kerralla olimme päiväkodin pihalla. Ohjelmassa oli kannustuspiiri, erilaisia pihaleikkejä ja sadesoittimen askartelu. Covid-19 pandemia oli alueellisesti huonontunut sen verran, että yksi perhe ilmoitti, etteivät he eivät enää osallistu kerhotoimintaan, koska heidän perheessään on riskiryhmäläinen. Aikuiset pitivät kannustuspiirin jälkeen palaverin hanketyöntekijän kanssa seuraavan viikon teatterikerrasta. Teatterin piti olla sisätiloissa, mutta tila oli aika pieni. Vanhempien kanssa päätettiin, että yritämme hankkia isomman tilan teatterille, koska se olisi lapsille hieno kokemus ja kaikki eivät välttämättä ole koskaan olleet teatterissa. Outi ja Jenni täyttivät lasten kanssa Pringles -purkkeja hiekalla palaverin aikana, joista vanhempi teki yhdessä lapsen kanssa sadesoittimen. Toimintaan osallistui 6 perhettä.

Viidennellä kerralla järjestimme teatteri -esityksen Forssan seurakuntatalolla. Onnistuimme saamaan sieltä vapaana olevan tilan ilmaiseksi kerhomme käyttöön. Vanhempien kanssa oli sovittu, että aikuiset käyttävät maskeja teatterissa olemisen ajan. Tila oli sen verran iso, että saimme turvavälit pidettyä. Ihan koirana mennään-teatteriryhmä esitti meille esityksen kiusaamisesta. Lapset ja vanhemmat pitivät esityksestä. Joillekin lapsille tämä oli ensimmäinen kerta

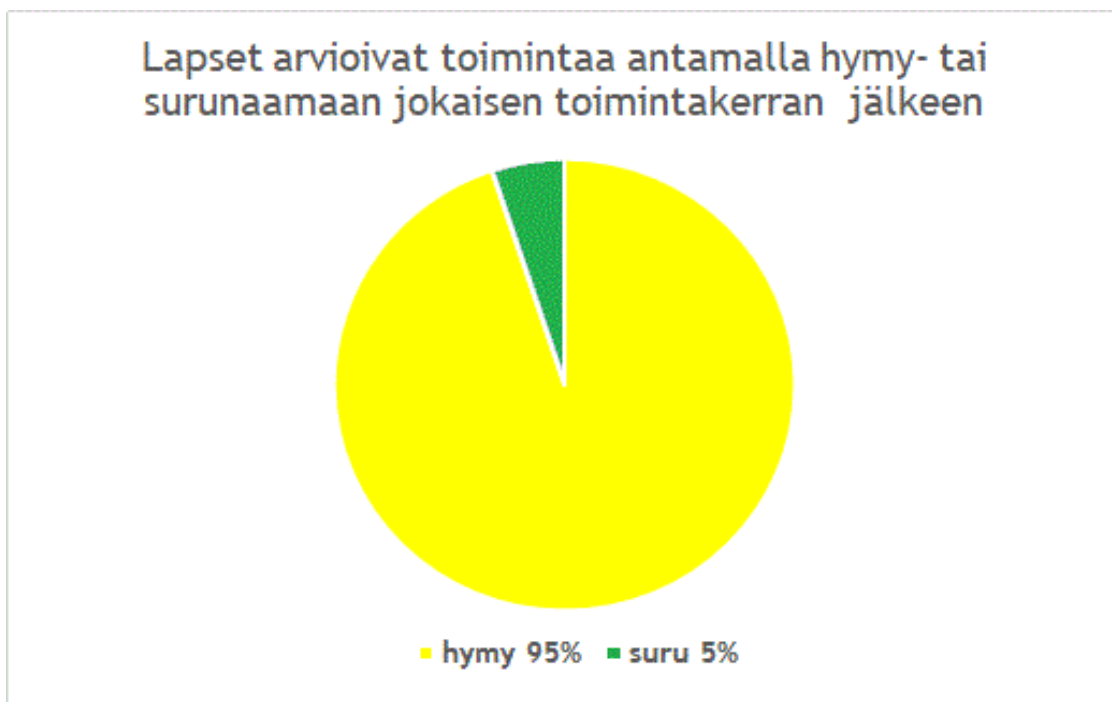
teatterissa. Tällä kerralla saimme vain hymynaamoja. Seitsemän perhettä osallistui teatteriesitykseen.

Viimeisellä kerralla kokoonnuimme kodalle, jonka vieressä on jalkapallokenttä, sekä metsää ympärillä. Aloituksena oli norsupallon pelaamista jalkapallokentällä. Sen jälkeen perheet pääsivät tekemään toiminnallisia rasteja metsässä sekä kodan lähellä. Rasteilla oli muun muassa oksalla riippumista, kannon päällä seismistä sekä heijastimien etsintää. Viimeinen rasti oli kodalla, jossa kaikki pääsivät vuorollaan kootaan grillaamaan eväitä sekä valitsemaan Vahvuus varis -kortin itselleen. Kortissa on erilaisia vahvuuksia ja jokainen sai valita itselleen sopivimman.

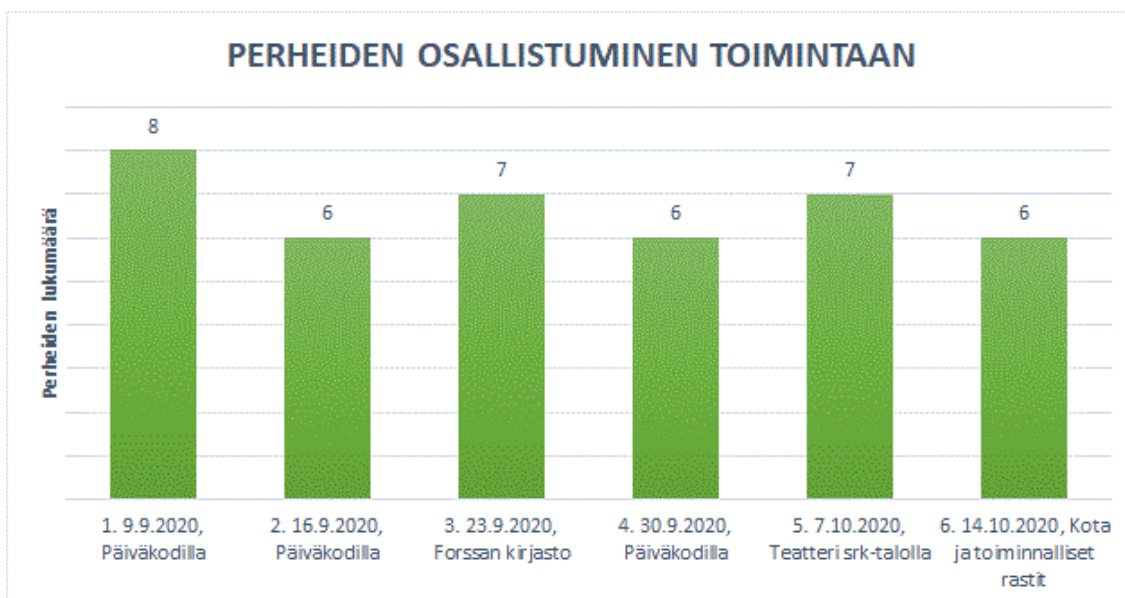
KUVA 1. *Huomaa hyvä!* -kortit olivat mukana toiminnassa. Perheistä kaikki saivat valita itselleen kortin, joka kuvastaa häntä parhaiten.

Grillaamisen ohella vanhemmat täyttivät kyselyn kerhotoiminnan onnistumisesta ja lapset saivat arvioida hymynaamalla, miten he pitivät viimeistä kerrasta. Lopuksi vanhemmat ja lapset auttoivat toimintarastien siivoamisessa. Oli ihana huomata, kuinka vanhemmat olivat sitoutuneet lapsensa kanssa yhdessä toimimiseen. Osa perheistä oli ottanut kaikki perheenjäsenet mukaansa. ensimmäisillä kerroilla oli vain äiti tai isä, sekä yksi lapsi, joka oli päiväkodissa hoidossa.

KUVIO 6. Lapset arvioivat toimintaa antamalla hymy- tai surunaaman jokaisen toimintakerran jälkeen.

Viimeisellä kerralla mukana oli seitsemän perhettä. Kuviossa 6. näkyy lasten antamat hymy- tai surunaamojen määrät kaikkien toimintakertojen kortit laskettuna yhteen. Kuviossa 7 näkyy perheiden sitoutuneisuus toimintaan, joka kerralla oli vähintään kuusi perhettä kahdeksasta paikalla.

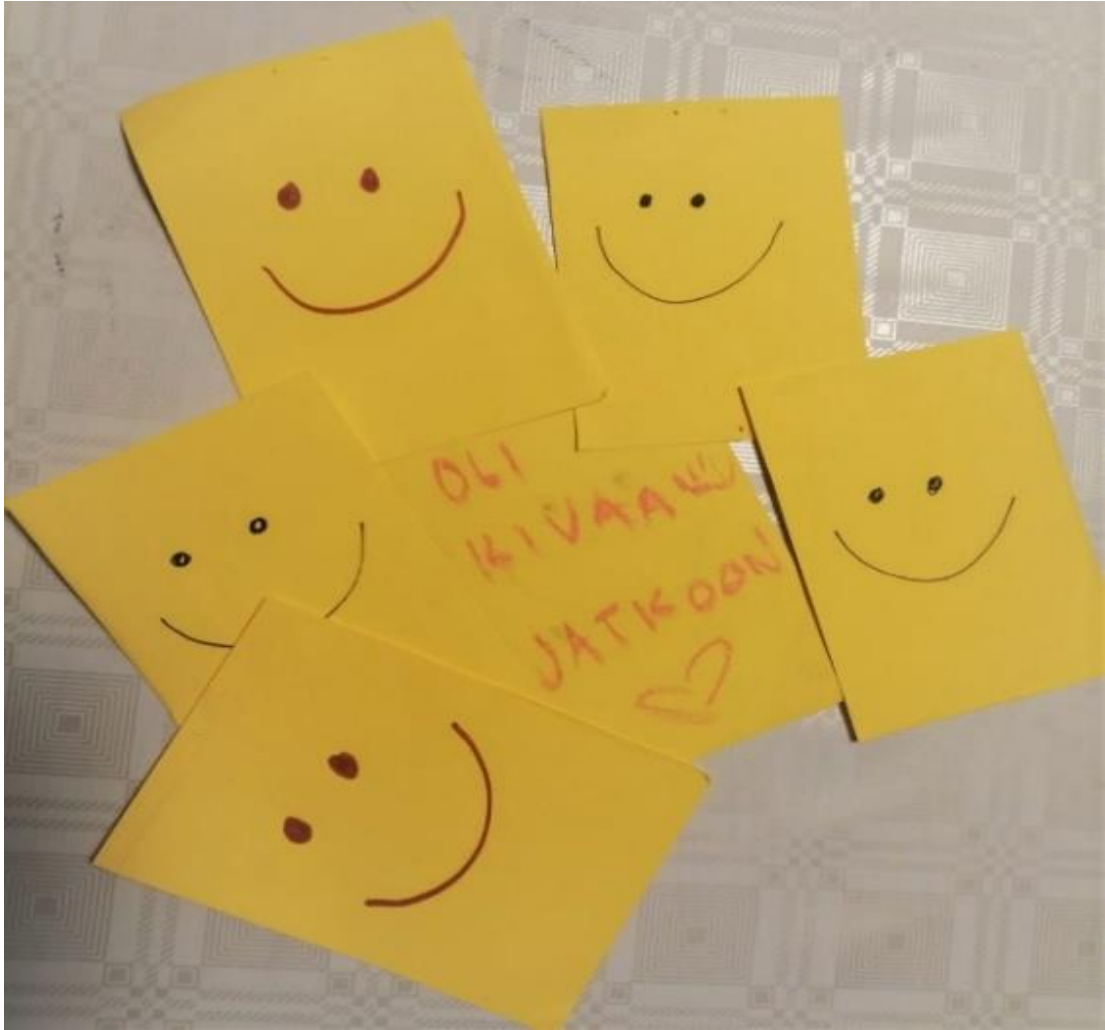
KUVIO 7. Perheiden osallistuminen toimintaan

Osa perheistä ilmoittautui toimintaan itse ja osalle kerhoa suositeltiin päiväkodin toimesta. Huolimatta tavasta, jolla perheet toimintaan lähtivät mukaan, kaikki olivat tyytyväisiä aktiviteettiin. Mielestämme tällainen kerhomainen toiminta tukee lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta, koska vanhempi ja lapsi tekevät yhdessä asioita.

5.5 Lasten ja vanhempien palautteet

Ennen ryhmätoiminnan päättymistä toimintaa arvioidaan ja ryhmäläiset antavat palautetta. Palautetta voi kerätä suullisesti tai kirjallisesti. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, i.a.) Lapsilta kysyttiin jokaisen kerran päätteeksi, viihtyivätkö he harrastustoiminnassa. He saivat laittaa hymynaaman tai surunaaman postilaatikkoon kertomaan heidän mielipiteensä. Lisäksi ohjeena oli, että lapset voivat pyytää vanhempiaan kirjoittamaan hymynaaman taakse, mitä mieltä lapset ovat olleet kerhotoiminnasta. Lasten mielestä toiminnassa mieluista oli grillaaminen kodalla, leijan askartelu, ulkoilu ja yhdessä tekeminen, vanhempien kanssa päiväkodin lapsien näkeminen, liikuntaleikit ja saada äiti hetkeksi kokonaan itselle. (Liite 2.)

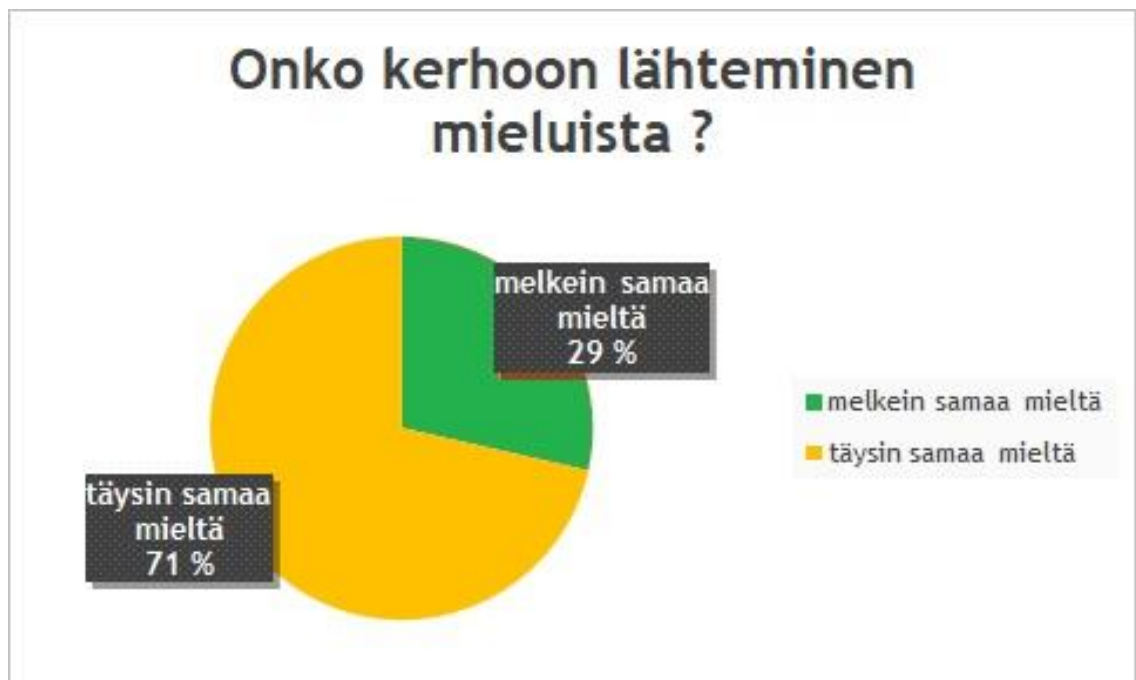
Viimeisellä kerralla jaoimme vanhemmille kyselylomakkeen, jossa pyysimme kirjallista palautetta. (LIITE 1). Kyselyyn vastasivat seitsemän perhettä. Kyselyiden käyttöä ei suositella toimintatutkimuksessa, mutta niillä voi McNiffin (1996) mukaan olla paikkansa perustietojen hankkimisessa ja intervention vaikutusten arvioinnissa (Kananen, 2014, s. 103).

KUVA 2. Lasten antamaa palautetta heti kerhon päätteeksi.

Vanhemmilta saadun palautteen perusteella tällaiselle maksuttomalle harrastustoiminnalle varhaiskasvatuksen yhteydessä on tarvetta Forssan seudulla. Vanhempien mielestä kerhotoiminnassa mieluisinta oli yhdessäolo, hipat, jalkapallo, kiva ohjelma ulkona lapsen kanssa, näkee muita lasten vanhempia ja yhteinen tekeminen. Vanhemmat kokivat hyväksi, että toiminta oli järjestetty ulkona. Hyvänä pidettiin myös ajan viettämistä vain yhden lapsen kanssa, jos perheessä on useampia lapsia. Lisäksi maksuttomuus ja mahdollisuus tutustua päiväkodin toisiin lapsiin ja vanhempiin koettiin hyvänä asiana. Kaikki kyselyyn vastanneet perheet osallistuisivat uudelleen samanlaiseen toimintaan. Kehittämisideoita olivat sisätoiminta, joka jäi pois Covid-19 pandemian takia. Kehittämisideana oli myös toiminnan järjestäminen joka toinen viikko.

Ohjaajat dokumentoivat ryhmäläisten kokemukset. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a..) Kysyimme perheiden mielipidettä harrastustoiminnan tärkeydestä, toimivuudesta ja miten sitä voisi vielä kehittää. Koostimme näistä yhtenäisen palautteen, jonka annoimme Forssan kaupungille käyttöön tulevaisuutta varten. Hanketyöntekijä käytti palautettamme myös hankkeen loppuraportissa.

KUVIO 8. Onko kerhoon lähteminen mieluista?

Vanhemmilta ja lapsilta saadun palautteen mukaan, kerhossa käyminen oli mieluista ja he haluaisivat samankaltaista toimintaa tulevaisuudessakin. Lapset ja vanhemmat tulivat mielellään toimintaan mukaan. Joitakin lapsia jännitti lähteminen tai minkälaista toimintaa milläkin kerralla on. (Kuvio 8.)

5.6 Toiminnan arviointi

Opinnäytetyön prosessi lähti liikkeelle helmikuussa 2020. Osallistuimme silloin keh01-aloitusluennolle. Ajattelimme heti, että haluamme tehdä jotakin toiminnallista. Aloitustunnin jälkeen Jenni teki sijaisuuden eräässä Forssan päiväkodissa. Hän kysyi päiväkodin johtajalta, olisiko heillä tarvetta tai ideaa, josta voisimme lähteä opinnäytetyötä tekemään. Johtaja kertoi positiivisen

diskriminaation -hankkeesta ja pyysi laittamaan sähköpostia hanketyöntekijälle. Hanketyöntekijä otti meidät mielellään mukaan. Hän oli tehnyt kyselyn vanhemmille tammikuussa 2020 ja kysynyt, millaista toimintaa nämä kaipaisivat. Vanhempien toiveesta lähti ajatus yhteisestä harrastustoiminnasta lapselle ja vanhemmalle. Aloimme suunnitella tätä toimintaa hanketyöntekijän kanssa. Alkuperäinen hanketyöntekijän idea oli järjestää kerhotoimintaa neljävuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen keväällä 2020 ja syksyllä 2020. Alun perin suunnittelimme toimintaa myös päiväkodin sisätiloihin. Covid-19-pandemia sotki suunnitelmat, mutta olimme tyytyväisiä, että saimme järjestää kerhon syksyllä 2020. Yhteistyö hanketyöntekijän kanssa sujui hyvin ja saimme tuoda omia ideoitamme toimintaan mukaan.

Järjestimme päiväkodin pihalla kerhotoimintaa. Kerho kokoontui 6 kertaa 45 minuuttia kerrallaan. Ohjelmassa oli pihaleikkejä, askartelua, lauluja, kirjastovie-railu, teatteri -esitys ja viimeisellä kerralla kotaretki. Saimme toiminnasta hyvää palautetta lapsilta ja vanhemmilta. Tällaiselle toiminnalle toivottiin jatkoa.

Toimintaan liittyvä osuus sujui hyvin, mutta opinnäytetyön teoriapuoli on ollut haastavaa koko prosessin ajan. Suunnitelmassa emme osanneet tuoda esiin, mitä olemme tekemässä. Yritimme tuoda opinnäytetyöhön liikaa asioita. Opinnäytetyön suunnitelman saimme valmiiksi 2020. Käsikirjoituksen palautimme syksyllä 2020. Olemme olleet itse tyytyväisiä työhömme, vaikka ohjauskerroilla tai opponenteilta saaduissa palautteissa on aina ollut korjattavaa. Olemme muokanneet sisällysluetteloja ja tekstissä olevia osioita useasti. Saadun palautteen perusteella olemme huomanneet, mitä puutteita tekstissä on. Julkaisuseminaarissa keväällä 2021 meni otsikko uusiksi. Aluksi oli hankalaa miettiä, mistä asioista lähdemme teoriaa kirjoittamaan ja minkä näkökulman otamme työhön. Ajatukseksi muotoutui lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Olemme molemmat tehneet töitä lasten ja perheiden parissa varhaiskasvatuksessa, avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä lastensuojelussa. Sieltä on nousut ajatus, että vanhemman ja lapsen välejä kannattaa tukea jo varhaisessa vaiheessa. Jos vanhemman ja lapsen suhde on hyvä, se auttaa monissa elämäntilanteissa asioita eteenpäin. Lopullinen otsikko on *yhteisen kerhotoiminnan järjestäminen lapsille ja vanhemmille*. Otsikon muuttuessa tällaiseksi teoria -

osuudessa olisi ollut järkevää tuoda esille enemmän harrastustoiminnan etuja ja esimerkiksi lapsen ja vanhemman osallisuutta.

Arvioimme omaa toimintaamme jokaisen kerhokerran jälkeen juttelemalla yhdessä hanketyöntekijän kanssa. Miten onnistuimme saamaan perheet mukaan toimintaan ja miten lasten ja vanhempien yhdessä tekemisen ilo näkyi. Mietimme mitä voisimme tehdä toisin. Pitäisikö ohjeistusta selventää tai oliko meillä tarpeeksi välineitä askarteluhetkeen. Näin kehitimme toimintaamme sellaiseksi, että se vastasi ryhmän perheiden viihtyvyyttä ja tarpeita.

Vastaavanlaisen toiminnan koemme tärkeäksi osaksi nykypäivää. Maksuttoman harrastustoiminnan kerhomuotoisen toiminnan avulla lapsen ja vanhemman yhteistä aikaa lisätään ja heidän vuorovaikutuksensa vahvistuu. Vanhemmat löytävät vertaisryhmästä tukea vanhemmuuteensa samalla kuin lapset oppivat vertaisiltaan uusia taitoja ja vahvistavat omaa sosiaalista verkostoaan. Tällaista kerhotoimintaa voi järjestää varhaiskasvatuksen ammattilainen, seurakunnassa työskentelevä sekä yksityisen toiminnan ohjaaja. Heillä kaikilla on sama visio, perheen hyvä tulevaisuus. Miten voimme tukea pikkulapsiperheitä vanhemmuuden haasteissa ja ennalta ehkäistä syrjäytymistä? Luodaan perheille matalankynnyksen, maksuton harrastustoiminta, jonne perheet voivat ilmoittautua mukaan ja nauttia yhdessä olost.

6 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Lainsäädännöllä on asetettu tutkimus- ja kehittämishanketoiminnalle yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksia suojaavia rajoja. Kehittämistyön eettisyyttä arvioitaessa on huomioitava hyvät toiminnalliset ja tieteelliset käytännöt sekä noudatettava tieteellisen toiminaan perusteita. Eettisyys näkyy jo aiheen valinnassa ja kehittämistoiminnan kohdentamisessa. Kehittämistoiminnalla ei väheksytä eri ihmisryhmiä eikä loukata ketään. Tietolähteisiin on hyvä kiinnittää tarkasti huomiota. Kehittäminen pohjautuu uusimpaan ja laadukkaimpaan tutkimustietoon, käytännön kokemuksiin sekä ammattihenkilöiltä saatuun hiljaiseen ja kokemusperäiseen tietoon. Perusteellinen lähdekritiikki edistää luotettavuuden lisäksi eettistä turvallisuutta. (Heikkilä ym. 2008 s. 43–44).

Toimintaan osallistuneille perheille kerroimme ensimmäisellä kerralla olevamme Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi amk opiskelijoita ja tekevämme toiminnasta opinnäytetyötä. Forssan kaupungin hanketyöntekijän kanssa pidimme yhteisiä suunnittelu- ja kehittämispalavereja kerhotoimintaa ennen ja sen jälkeen. Kirjasimme keskusteluissa esiin tulleet asiat muistiinpanoihin. Aineiston ja henkilötietojen käsittelyssä noudatimme tietosuojalakia ja sosiaalialan ammattilaisten eettisiä periaatteita. Opinnäytetyössä mukana olleiden perheiden henkilöllisyyttä tai henkilökohtaisia huomioita ei tuoda esiin opinnäytetyön raportissa. Muistiinpano-aineisto on vain meidän tiedossamme, ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyössä on noudatettu Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön-ohjeistuksen mukaisesti Hyvän Tieteellisen Käytännön -ohjetta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012.) Opinnäytetyössä käytetty kysely tehtiin anonymisti, eikä perheitä voida tunnistaa niiden perusteella. Teorian ja kirjallisiin lähteisiin viitattiin huolellisesti ja lähteiden merkinnät on tarkastettu useasti. Lähteet on valittu niin, että ne ovat ajankohtaisia ja aiheeseen liittyviä. Lähteissä on huomioitu, että ne ovat luotettavia.

Opinnäytetyössä on noudatettu sosiaali- ja terveysalan eettisiä suosituksia niin, että perheiden ja lasten yksityisyyden suoja on säilynyt. Opinnäytetyön tekijöiden ja toimintaan osallistuneiden perheiden välinen vuorovaikutus oli luottamuksellista sekä arvostavaa. (Etene 2011, s. 5—6.) Toiminnan aikana käydyt keskustelut vanhempien kanssa ovat luottamuksellisia, emme ole kirjoittaneet niitä tähän opinnäytetyön raporttiin. Loppukysely tehtiin niin etteivät muut perheet nähneet toistensa vastauksia. Pystyimme tarvittaessa keskustelemaan perheiden kanssa niin etteivät toiset perheet kuulleet mikä oli keskustelun aiheena.

7 POHDINTA

Lapsen ja vanhemman yhteiselle harrastustoiminnalle on tarvetta Forssassa. Nyt kyseessä oli hanke eli toiminnan jatko on kiinni siitä, löytääkö Forssan kaupunki tällaiselle toiminnalle rahoitusta jatkossa. Olemme vieneet viestiä myös paikalliseen seurakuntaan, jossa pohditaan lapsityön tulevaisuutta. Ennen päivä- ja perhekerhot ovat olleet iso osa seurakunnan lapsityöntekijöiden työtä. Ne ovat tavoittaneet perheitä hyvin. Nykyään monet vanhemmat ovat töissä ja lapset päivähoitossa päiväkodeissa, joten ilta-aikaan järjestetty toiminta seurakunnan puolelta tavoittaisi perheitä paremmin. Päivä- ja perhekerhot ovat edelleen tärkeitä, mutta niiden rinnalle tarvitaan enemmän iltatoimintaa. Forssan seurakunnassa toimii tällä hetkellä joka toinen maanantai perhemuskari, joka on tavoittanut noin 20 eri perhettä syksyn 2020 aikana. Mannerheimin lastensuojeluliitto tarjoaa myös perhekahvilatoimintaa Forssassa. Mielestämme vanhemman ja lapsen kerhotoiminta on hyvä tapa lisätä vuorovaikutuksen toimivuutta perheissä. Vuorovaikutus paranee tekemällä yhdessä asioita. Vuorovaikutuksen toimiminen perheissä lisää perheiden hyvinvointia.

Perheiltä saadun palautteen mukaan kerhotoiminnalle on tarvetta. Näistä kahdeksasta perheestä kaikki kyselyyn vastanneet halusivat jatkaa toiminnassa mukana. Pääsimme mukaan kokeilemaan, miten tällainen toiminta auttaa 4-vuotiaita ja heidän perheitään. Uskomme, että vastaavaa toimintaa voi toteuttaa eri-ikäisillä lapsilla. Forssan seudulla on paljon harrastusmahdollisuuksia, joihin lapset voivat osallistua ilman vanhempiaan. Esimerkiksi aroille ja varautuneille lapsille tällainen vanhemman kanssa yhdessä toteutettava toiminta on turvallisempi keino aloittaa harrastustoiminta. Lisäksi perheiden yhteinen aika on tärkeää lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Perheet osallistuivat mielellään toimintaan ja saimme hyvää palautetta jokaisen toimintakerran jälkeen. (kuvio 8.)

Suomessa alkaa vuoden 2021 keväällä pilotti harrastamisen Suomen mallista. Meistä tuntuu kuin olisimme opinnäytetyömme kerhotoiminnan kanssa olleet edelläkävijöitä tärkeän asian puolesta.

7.1 Ammatillinen kehittyminen

Varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta tällaista ryhmätoimintaa voi olla vaikea ohjata, koska varhaiskasvatuksen opettaja työskentelee päivisin, niin iltaisin tällaiselle ei ole aikaa. Toisaalta näemme hyödyn, että varhaiskasvatuksen opettaja näkee miten vanhempi ja lapsi toimivat. Näemme tämän järjestelykysymyksenä, jos tällaisia kerhoja halutaan toimintaan lisätä. Toisaalta voi olla parempiakin, että ryhmän vetäjä on täysin ulkopuolinen, mutta toisaalta varhaiskasvatuksen opettajan olisi hyvä nähdä, miten lapsi toimii vanhemman kanssa. Uskomme, että tällainen vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen vahvistaminen helpottaa varhaiskasvatuksen opettajan työtä päiväkodissa. Kun lapsi saa enemmän huomiota vanhemmalta, se voi rauhoittaa hänen toimintaansa päiväkotiryhmässä. Uuden varhaiskasvatuslain myötä tulevaisuudessa päiväkotiryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomi. Sosionomi tulee osaltaan parantamaan tällaisen toiminnan arvostamista ja hyötyjen näkemistä. Näin tulee huomioitua kokonaisvaltaisesti perhettä. Perheen hyvinvointi on aina yhteydessä lapsen hyvinvointiin. Näemme mahdollisuuden kodin ja päiväkodin yhteistyön vahvistumiseen.

Tulevina sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajina sekä varhaiskasvatuksen opettajina tämän opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut meidän ammatillista kasvuamme. Olemme huomanneet, kuinka tärkeää on luoda mahdollisuus perheille osallistua toimintaan, jossa toimitaan yhdessä lapsen parhaaksi. Perheiden tarpeiden kuunteleminen ja toiminnassa huomioon ottaminen näkyy meidän työskentelytavoissamme. Olemme molemmat työskennelleet perheiden ja lasten kanssa monipuolisesti erilaisissa työpaikoissa.

Nykypäivänä digitalisaatio vie aikaa perheen yhdessä tekemiseltä ja toivomme, että perheet lähtisivät ulos toimimaan yhdessä erilaisten harrastusten parissa. Haluamme omalla esimerkillämme luoda malleja edullisista harrastusmahdollisuuksista, jotta kaikki perheet voisivat liikkua ja toimia yhdessä enemmän. Tällä hetkellä on puhuttu paljon koulukiusaamisesta ja miten sitä voisi ennalta ehkäistä ryhmäytymällä paremmin. Järjestämämme toiminta voisi toimia ennaltaehkäisyinä tässäkin asiassa, koska vanhemmat ja lapset tutustuvat toisiinsa

paremmin jo päiväkotikäisinä. Sosionomin (AMK) kompetenssien mukaisesti osaamme edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä tukea perheiden arkea ja heidän keskinäisiä suhteitaan. Osaamme tunnistaa hyvinvointia suojaavia- ja riskitekijöitä sekä osaamme kehittää asiakastyön menetelmiä ja pystymme verkostotyöhön sosiaalialla. (Diak, 2020.) Opinnäytetyötä tehdessä olemme huomanneet, kuinka tärkeää on tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Ryhmätoiminnan avulla voi luoda verkostoja, jotka antavat vanhemmille iloa ja ideoita, miten lasten kanssa voi toimia.

7.2 Perheiden harrastustoiminta tulevaisuudessa

Miten käytännössä voisi vastaavanlainen kerhotoiminta onnistua nykyisen varhaiskasvatuksen arjessa? Huolellisella työvuorosuunnittelulla kerhotoiminnasta vastaava työntekijä pystyy osallistumaan osan päivästä ryhmätoimintaan. Ilta-toimintaa varten voidaan myös palkata erikseen työntekijä, jonka työpanosta voidaan käyttää ryhmissä, joissa tarvitaan akuutisti apua tai ryhmissä, joissa on tukea tarvitsevia lapsia. Perheet sitoutuisivat syksy- tai kevätkaudella käymään viikoittain harrastustoiminnassa päiväkodilla. Näin he tutustuisivat toisiin perheisiin ja verkostoituisivat. Tämä malli voisi sopia hyvin perheille, joilla lapsi aloittaa hoidon, muuttaa toiselta paikkakunnalta tai perheille, joilla ei ole turvaverkostoa lähellä. Varhaiskasvatuksen työntekijä suunnittelee toimintaa lapsilta ja vanhemmilta nousevista toiveista ja tarpeista. Kerhon toiminta voisi sijoittua kello 17-18 välille, jolloin työntekijän työaika sijoittuisi klo 10-18 välille kerhopäivinä.

Suomen mallin harrastustoiminnan-pilotissa järjestetään keväällä 2021 koulun tiloihin ja sen välittömään läheisyyteen kerhotoimintaa ennen ja jälkeen koulupäivän – joskus jopa koulupäivien sisään. Henni Axelin OKM:sta kertoo, että toiminnan ydintavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Kouluihin tuodaan harrastuksia, joita lapset ja nuoret itse toivovat. Toiveita kyseltiin viime vuonna valtakunnallisella koululaiskyselyllä. Axelinin mukaan Suomen malli lisää

harrastamisen tasa-arvoa, sillä koulupäivän yhteyteen tuodut harrastukset ovat ilmaisia ja kaikille avoimia. (Pölkki, 2021)

Koulupäivien jälkeinen harrastustoiminta vähentää lasten yksinäisiä iltapäiviä vanhempien ollessa vielä töissä. Iltoihin vapautuu perheiden yhteistä aikaa. Sosiaali- ja terveysministeriön lapsistrategian työryhmä kertoo loppuraportissaan koronakriisin vaikuttaneen monilla tavoin lasten harrastamiseen. Se on lisännyt entisestään lasten harrastamisen eriarvoistumista. Työryhmän mielestä tehokain tapa varmistaa lasten harrastustoiminta on tuoda se koulujen ja varhaiskasvatuksen yhteyteen. (Pölkki, 2021)

Nuorisotutkimusverkoston vastaava tutkija Mikko Salasuon mukaan kaikki ohjattu harrastustoiminta ei ole automaattisesti lasta suojaavaa toimintaa. Salasuon mukaan kaikissa ohjatuissa harrastuksissa ei tavoitella lasten etua, yhdenvertaisuutta tai osallisuutta, vaan tähtäimessä on menestys. Monien harrastusten kustannukset ovat karanneet pilviin eikä kaikilla perheillä ole niihin varaa. Salasuon mukaan ohjattujen harrastusten ulkopuolelle jää iso joukko lapsia ja nuoria. Usein juuri niitä, jotka eniten tarvitsisivat harrastusten suojaavia vaikutuksia kuten perheen ulkopuolisten aikuisten tukea ja ikätovereiden seuraa. Harrastamisen Suomen mallissa palataan harrastusten alkuperäiseen ajatukseen. Siihen, että lapsille ja nuorille on mielekästä tekemistä, joka myös ehkäisee syrjäytymistä, edistää osallisuutta ja parantaa hyvinvointia. Salasuon mielestä yhdenvertaisuus on tässä tuotu aivan uudelle tasolle, jossa harrastus on tuotu aidosti jokaisen saataville ja lähelle. Hän oli mukana harrastamisen Suomen mallia suunnittelevassa työryhmässä. Salasuon uskoo, että jos kunnat, vanhemmat ja perinteiset harrastusinstituutiot lähtevät innolla mukaan, malli voi onnistuessaan uudistaa perusteellisesti lasten ja nuorten harrastamisen. ”Jos se otetaan vastaan pyrkimyksenä luoda yhdenmukaista harrastuskulttuuria, jossa painottuvat lapsen etu, lapsen näkökulma ja suojaavat tekijät, tällä voi olla hyvinkin kauaskantoisia vaikutuksia”, hän sanoo. (Pölkki, 2021)

Myös Helsingin kaupunginprojektipäällikkö Irma Sippola näkee hyödyn uudessa harrastusmallissa. Hänen mielestään lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen tulee näkymään koko yhteiskunnan hyvinvoinnissa. Kerhoja on erilaisia

teatteri- ja lemmikkikerhosta erilaisiin urheilulajeihin. Tärkeää on se, että lapsilta ja nuorilta on kysytty, mitä he haluaisivat harrastaa. Haasteita on koulukuljetusten piirissä olevien lasten mahdollisuuksissa osallistua kerhoihin sekä yläkoululaisten innostamisessa. Yläkoululaiset ovat toivoneet enemmän mahdollisuuksia omaehtoiseen harrastamiseen. Tämä on Äänekoskella ratkaistu höntsävuoroilla, joissa harrastusohjaaja on paikalla, mutta toiminta ei ole kovin ohjelmoitua. Kynnys osallistumiseen halutaan pitää mahdollisimman matalana. (Pölkki, 2021)

LÄHTEET

- Diak. *Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.diak.fi/opis-kelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/#e9708535>
- Eduskunta. *Laadukas ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus ja perusopetus kaikille*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2017-AK-145823.pdf>
- Etene. (2011). *Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta*. Saatavilla 13.2.2021 <https://etene.fi/documents/1429646/1559058/ETENE-julkaisu+32+Sosiaali-+ja+terveysalan+eettinen+perusta.pdf/13c517e8-6644-4fa5-8c5f-193cfdce9841/ETENE-julkaisu+32+Sosiaali-+ja+terveysalan+eettinen+perusta.pdf>
- Forssan kaupunki. (i.a.-a). *Lukuja Forssasta. Perustietoa*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.forssa.fi/kaupunki-ja-hallinto/forssa-tietoa/lukuja-forssasta/>
- Forssan kaupunki. (i.a. -b). *Kasvatus ja opetus. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.forssa.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-asiakasmaksut/>
- Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. (i.a.). *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Forssan seudulla 2017-2020*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.fshky.fi/client/fshky2019/userfiles/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-9-8-2017.pdf>
- Forssan seurakunta. *Talousarvio 2021. Toiminta ja taloussuunnitelma 2021-2023*. Saatavilla 13.2.2021 https://www.forssanseurakunta.fi/documents/3919942/5024330/Talousarvio+2021_9.12.2020.pdf/a13cfc07-9941-a0e0-bff1-e7cfafb0e41d?t=1607599859006
- Hakulinen, T. (2019). Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen äitiys- ja lastenneuvolapalveluissa. Teoksessa T. Hakulinen, T. Laajasalo, & J. Mäkelä (toim.) *Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen*.

- Teoriasta käytäntöön.* (s. 20—22). Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. PunaMusta.
- Heikkinen, A., Jokinen, P., & Nurmela, T. (2008) Tutkiva Kehittäminen. *Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeeseen terveysalalla.* WSOY.
- Heiskanen, L., Helamaa, T., Laru, S., Muuronen, K., Salmi, A., Satuli-Kukkonen, T. & Ukkonen-Wallmeroth, J. (2019) Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen järjestöjen yhteistyönä. Teoksessa. T. Hakulinen, T. Laajasalo & J. Mäkelä (toim.) (2019). *Vanhemmuuden ja parisuhteen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön.* (s. 37—37). Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. PunaMusta.
- Jokinen, L. (14.1.2019). *Vanhemmuuden varhainen tukeminen ja ohjautuminen tuen piiriin. Asiakasymmärrys kolmesta kunnasta Keski-Suomessa.* Saatavilla 13.2.2021 [Vanhemmuuden varhainen tukeminen ja ohjautuminen tuen piiriin 2018.pdf \(sos-lapsikyla.fi\)](https://www.sos-lapsikyla.fi/files/2021/02/Vanhemmuuden_varhainen_tukeminen_ja_ohjautuminen_tuen_piiriin_2018.pdf)
- Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä.* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Juvenes Print.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2010). *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot.* WSOY.
- Kirkkonummen kunta. Vapaa-aika. Lasten ja nuorten harrastustoiminta. Harrastuspaku. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.kirkkonummi.fi/harrastuspaku>
- Kirveslahti, K., Siven, T., Vahala M., Vihunen, R., Metso, V. (2018). *Kasvun aika.* Sanomapro.
- Koivula, M., & Laakso, M-L. (2017). Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa. M. Koivula, A. Siippanen, P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia.* Vastapaino. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686532>
- Koivunen, P-L., & Lehtinen, T. (2015). *Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille.* PS-kustannus.
- Kähkönen, N. (2018). Kukaan ei halua olla näkymätön. *Villi. Ihmiselle nuorisotyössä* 2018(5), 9.
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

- Leskisenoja, E. (2019). *Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. To-teuta käytännössä*. PS-kustannus.
- Loula, P. (18.12.2020). Suomalaisvanhemmat kuuluvat maailman uupuneim-pien joukkoon, ja syykin selvisi tutkimuksessa: ”Ties mitä pitää mu-kamas tehdä, että lapsesta tulee normaali”, sanoo kahden lapsen äiti Hanna. *Helsingin Sanomat* <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007689883.html>
- Manner, M. (13.9.2019) Hyödyllistä erityiskohtelua - näin positiivinen diskrimi-naatio toimii. *Opettaja* 2019. <https://www.opettaja.fi/tyossa/hyodyl-lista-erityiskohtelua-nain-positiivinen-diskriminaatio-toimii/>
- Mattila, K-P. (2011). *Lapsen vahvistava kohtaaminen*. PS-kustannus.
- Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S., & Hannukkala, M. (2015). *Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan*. Suo-men yliopistopaino Oy.
- Monimuotoiset perheet verkosto. (2020). Monimuotoiset perheet varhaiskasva-tuksessa. Opas kasvatusta ja opetusalan ammattilaisille. Sopiva de-sign.
- Pelastakaa lapset. (2018). *Lapsen ääni 2018. Lasten kokemuksia vähävarai-suudesta ja kiusaamisesta kouluympäristössä*. Saatavilla 13.2.2021 https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalap-set/main/2018/08/20163238/Pelastakaa_Lapset_Lap-sen_Aani_2018_web.pdf
- Opetushallitus. *Valtion erityisavustus Varhaiskasvatuksen positiivisen diskrimi-naation edistämiseksi vuosille 2019-2020*. Saatavilla 13.2.2021 <https://www.oph.fi/fi/funding/valtion-erityisavustus-varhaiskasvatuk-sen-positiivisen-diskriminaation-edistamiseksi>
- Opetushallitus. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Saata-villa 13.2.2021 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/var-haiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (i.a.). *Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu*. Saatavilla 13.2.2021 <https://minedu.fi/maksuttoman-varhaiskasva-tuksen-kokeilu>

- Porkka, J. & Valtonen, M. (toim. 2020). *Innostava ja kohtaava kasvatus. Kirkon kasvatuksen barometri 2020*. Saatavilla 13.2.2021 [Kirkkohallituksen julkaisut \(evl.fi\)](#)
- Pölkki, M. (1.2.2021) Harrastuksista on tullut kalliita, menestykseen tähtääviä ja iso joukko lapsia jää niiden ulko-puolelle – Nyt ilmaiset ja lasten toivot harrastukset tuodaan kouluun. *Helsingin Sanomat*. [Harrastuksista on tullut kalliita, menestykseen tähtääviä ja iso joukko lapsia jää niiden ulkopuolelle – Nyt ilmaiset ja lasten toivot harrastukset tuodaan kouluun - Kotimaa | HS.fi](#)
- Sajaniemi, N. Suhonon, E., Nislin, M. & Mäkelä, J.E. (2015). *Stressin säätely*. PS-kustannus.
- Sateenkaariperheet. (2021) *Mikä on sateenkaariperhe*. Saatavilla 13.2.2021 <https://sateenkaariperheet.fi/tietoa-ja-koulutusta/mika-sateenkaariperhe/>
- Seligman, M. (2002). *Aito onnellisuus*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sihvonen, E. (2016). Huoli kadonneesta vanhemmuudesta 2000-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa: lasten kasvatus ja vastuullinen vanhemmuus. *Kasvatus & Aika : Kasvatuksen Historiallis-Yhteiskunnallinen Julkaisu*, <https://www.finna.fi/Record/arto.017382420>
- Sinkkonen, J. (2020). *Onnellinen lapsi*. WSOY.
- Suomen ev.lut. kirkko (i.a.). *Perhekerhossa tehdään yhdessä*. Saatavilla 13.2.2021 <https://evl.fi/osallistu/antia-arkeen/perhekerhot>
- Tapola-Tuohikumpu, S., Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, S., Heikki Waris -instituutti, & SOCCA - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. (2005). *Positiivisella diskriminaatiolla varhaisista tukea : Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden (2001-2004) loppuraportti*. SOCCA : Heikki Waris -instituutti.
- Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. (i.a.). *Lapset, nuoret ja perheet. Vertaisryhmätoiminta*. Saatavilla 13.2.2021 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/vertaisryhmatoiminta>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Saatavilla 13.2.2021

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf?_ga=2.49962406.1233071471.1607274531-1573562465.1607274531

Uusitalo-Malmivaara, L., & Vuorinen, K. (2016). *Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa*. PS-kustannus.

Varsinais-Suomen lastensuojeluyhtymä. (2008). *Vanhemmuuden roolikartta*.

Saatavilla 13.2.2021 <https://www.vslk.fi/index.php?id=19>

Viinikka, A. (2014). *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa*. Hämeen kirjapaino Oy.

Yleissopimus lapsen oikeuksista, 20.11.1989. Saatavilla 13.2.2021 https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

LIITE 1. Kysymyksiä perheille

Vastaa rastittamalla (X) mieluisin vaihtoehto	1	2	3	4	5
1 (ei), 2 (ei juurikaan), 3 (en osaa sanoa), 4 (jonkin verran), 5 (kyllä)					
1. Onko kerhoon lähteminen mieluista?					
2. Oletteko tehneet kotona samoja asioita mitä kerhossa?					
3. Onko lapsi saanut uusia kavereita kerhosta?					
4. Oletteko te saaneet uusia kavereita kerhosta?					
5. Lähtisittekö uudestaan samanlaiseen kerhotoimintaan?					

6. Mikä oli kerhotoiminnassa lapselle mieluisinta? (vapaa sana)

7. Mikä oli kerhotoiminnassa vanhemmalle mieluisinta? (vapaa sana)

8. Mitä voisimme tehdä toisin? (vapaa sana)

LIITE 2. Haastattelun vastauksia

Positiivinen Diskriminaatio varhaiskasvatuksessa hanke

Loppuhaastattelu, 7 perhettä vastasi.

1. Onko kerhoon lähteminen mieluista?

a.	1. ei	
b.	2. hiukan	
c.	3. en osaa sanoa	
d.	4. melkein samaa mieltä	2 kpl
e.	täysin samaa mieltä	5 kpl

2. Oletteko tehneet kotona samoja asioita mitä kerhossa?

a.	1. ei	1 kpl
b.	2. hiukan	3 kpl
c.	3. en osaa sanoa	2 kpl
d.	4. melkein samaa mieltä	1 kpl
e.	täysin samaa mieltä	1 kpl
- (yhteen vastaukseen oli ympyröity 3 ja 5 vaihtoehtot)

3. Onko lapsi saanut uusia kavereita kerhosta?

a.	1. ei	2 kpl
b.	2. hiukan	3 kpl
c.	3. en osaa sanoa	1 kpl
d.	4. melkein samaa mieltä	
e.	täysin samaa mieltä	1 kpl

4. Oletteko te saaneet uusia kavereita kerhosta?

a.	1. ei	4 kpl
b.	2. hiukan	2 kpl
c.	3. en osaa sanoa	1 kpl
d.	4. melkein samaa mieltä	
e.	täysin samaa mieltä	

5. Lähtisittekö uudestaan samanlaiseen kerhotoimintaan?

a.	1. ei	
b.	2. hiukan	
c.	3. en osaa sanoa	
d.	4. melkein samaa mieltä	
e.	täysin samaa mieltä	6 kpl
- (yksi vastaus oli jätetty tyhjäksi)

6. Mikä oli kerhotoiminnassa lapselle mieluisinta?

- Grillaaminen kodalla
- Leijan askartelu
- Ulkoilu, yhdessä tekeminen
- Näkee vanhempien kanssa päiväkodin lapsia
- Liikuntaleikit
- Varmaanikin nähdä tuttuja kavereita ja saada hetkeksi äiti "vaan itselle"
- Askartelu
- Kota

7. Mikä oli kerhotoiminnassa vanhemmalle mieluisinta?

- Yhdessä olo
- hipat ja jalkkis
- Kivaa ohjelmaa ulkona lapsen kanssa
- Näkee muiden päiväkodin lasten vanhempia
- yhteinen tekeminen
- Yhdessä oleminen

8. Mitä voisimme tehdä toisin?

- 17.30 aloitus tuntui välillä aikaiselta, mutta onko klo 18 liian myöhä?
- Voisi olla myös kerho, jossa kokeillaan erilaisia "harrastuksia"
- Voisi olla jatkossa vastaava kerho.
- Ollaan tykätty! Voisi olla myös harvemmin, jos 1 kerta viikossa on liian usein.
- Samaan malliin 😊